

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA ZDRAVOTNICKÝCH STUDIÍ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2016

Bc. Žofia Schmidtová

Univerzita Pardubice
Fakulta zdravotnických studií

Osudy dětí z babyboxu

Bc. Žofia Schmidtová

Diplomová práce

2016

Univerzita Pardubice
Fakulta zdravotnických studií
Akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Žofia Schmidtová**
Osobní číslo: **Z14261**
Studijní program: **N5345 Specializace ve zdravotnictví**
Studijní obor: **Perioperační péče v gynekologii a porodnictví**
Název tématu: **Osudy dětí z babyboxu**
Zadávající katedra: **Katedra porodní asistence a zdravotně sociální práce**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Studium literatury, sběr informací a popis současného stavu řešené problematiky.
2. Stanovení cílů a metodiky práce.
3. Příprava a realizace výzkumného šetření dle stanové metodiky.
4. Analýza a interpretace získaných dat.
5. Zhodnocení výsledků práce.

Rozsah grafických prací: dle doporučení vedoucího

Rozsah pracovní zprávy: 50 stran

Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

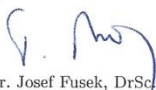
Seznam odborné literatury:

1. GHANNAMOVÁ, Anna. Nechcené tajemství. 1. vyd. Bratislava: Šanca pre nechcených, 2015. ISBN 978-8-097-1999-06.
2. HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. 3. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-262-0219-6.
3. HESS, Ludvík. Co jste se v novinách nedočeti o babyboxech. 1. vyd. Praha: Petrklíč, 2009. ISBN 978-80-7229-233-2.
4. NOVOTNÝ, Petr. Nový občanský zákoník. 1. vyd. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-5167-2.
5. Problematika babyboxů. Babybox [online]. Praha, 2010. Dostupné z: <http://www.babybox.cz/?p=problematika>

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Lucie Sobotková**
Katedra porodní asistence a zdravotně sociální práce

Datum zadání diplomové práce: **1. prosince 2014**

Termín odevzdání diplomové práce: **6. května 2016**

prof. MUDr. Josef Fusek, DrSc.
děkan

L.S.

Mgr. Markéta Moravcová, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 3. února 2016

Prohlášení autora

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 06. 05. 2016

Bc. Žofia Schmidtová

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji všem rodičům, kteří poskytli rozhovor do této diplomové práce, za jejich ochotu při spolupráci. A také děkuji Mgr. Lucii Sobotkové za odborné vedení při zpracování této diplomové práce.

ANOTACE

Práce se zabývá problematikou odkládání nechtěných dětí v současnosti, ale i z historického hlediska. Popisuje vznik babyboxů v České republice a ve vybraných krajinách světa. Dále se zabývá postoji odpůrců babyboxů. Výzkumná část práce byla zpracována kvalitativním šetřením, které bylo uskutečněné prostřednictvím rozhovorů s adoptivními rodiči dětí odložených do babyboxu.

KLÍČOVÁ SLOVÁ

babybox, nechtěné děti, opuštění dětí, osvojení

TITLE

Faith of the children from Baby Hatches

ANNOTATION

Thesis concerns abandonment of unwanted children in the present, but also from the historical perspective. It describes the emergence Baby Hatches in the Czech Republic and in selected countries worldwide. It also deals with attitudes Baby Hatches opponents. The research part was processed by qualitative survey, which was carried out through interviews with adoptive parents of children deferred to Baby Hatch.

KEYWORDS

Baby Hatch, unwanted children, abandonment of children, adoption

OBSAH

ÚVOD	9
1 PROBLEMATIKA ODKLÁDÁNÍ NECHTĚNÝCH DĚTÍ Z HISTORICKÉHO HLEDISKA	10
2 BABYBOX V ČESKÉ REPUBLICE.....	12
2.1 POPIS BABYBOXU	13
2.2 PRVNÍ BABYBOXY V ČR.....	14
2.3 STATISTIKA BABYBOXŮ	15
3 ALTERNATIVNÍ MOŽNOSTI ODLOŽENÍ DÍTĚTE	17
3.1 AZYLOVÝ DŮM.....	17
3.2 UTAJENÝ POROD	17
4 ODPŮRCI BABYBOXŮ	19
4.1 STANOVISKO POLICEJNÍHO PREZIDIA ČR	21
5 SCHRÁNKY PRO ODLOŽENÍ DÍTĚTE VE SVĚTE.....	22
5.1 SLOVENSKO	22
5.2 USA.....	23
5.3 ŠVÝCARSKO	24
5.4 LOTYŠSKO.....	24
5.5 RAKOUSKO	25
6 LEGISLATÍVA V ČR.....	26
6.1 METODICKÝ POKYN MPSV.....	26
6.2 NÁHRADNÍ RODINNÁ PÉČE	26
7 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ	28
7.1 CÍL VÝZKUMU	28
7.2 CHARAKTERISTIKA SOUBORU	28
5.3 METODA SBĚRU DÁT	28
7.4 ORGANIZACE VÝZKUMU	29
7.5 ZPRACOVÁNÍ DAT	30
7.6 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ	30

7.6.1 Důvody adopce	31
7.6.2 Podmínky stanovené při adopci	31
7.6.3 První kontakt.....	32
7.6.4 Zachování anonymity v nemocnici.....	35
7.6.5 Adopční proces	37
7.6.6 Přijetí dítěte v rodině a ve společnosti	39
7.6.7 Pozitiva a připomínky k procesu	41
8 DISKUZE	43
8.1 LIMITY KVALITATIVNÍHO VÝZKUMU	46
9 ZÁVĚR.....	47
POUŽITÁ LITERATURA	48
SEZNAM PŘÍLOH.....	52

ÚVOD

Pro většinu žen je těhotenství plánovanou záležitostí a porod událostí, kterou sama rodička, nebo její partner radostně prožívají a sdělují svým blízkým a známým. Naprostá většina společnosti rozumí, že kvalitní zdravotní péče, která je v České republice nabízena, může být v současné době zajištěna pouze ve zdravotnickém zařízení. Ne vždy je porod a předchozí těhotenství vnímáno jako pozitivní a chtěné. V takové životní situaci si žena přeje co největší diskrétnost. Snaží se své těhotenství utajit. (Kümmel a Janků, 2007, s. 174 – 176)

Od roku 2004, kdy byl založen Nadační fond pro odložené děti Statim a kdy se začal Ludvík Hess usilovat o otevření prvního babyboxu v České republice, se v zemi rozproutila debata o problematice odkládání nechtěných dětí do babyboxů. Odborná veřejnost zaujala negativní stanovisko a postavila se proti iniciativě pana Hesse. Od otevření prvního babyboxu uběhlo již 11 let, ale do dnešního dne se nedočkali legislativní úpravy.

Babyboxy nejsou sice z hlediska historického novým jevem, jejich současná existence však přináší celou řadu otázek, a to jak z hlediska odborného, tak i sociálního, etického, také z hlediska legislativy atd. (Slaný a Schneiberg, 2011, s. 616)

V první části této diplomové práce je uveden stručný přehled toho, jak v historii odkládali ženy své nechtěné děti a jak bylo o ně pečováno. Dále se práce zabývá vznikem babyboxů v České republice, popisuje vznik prvních pěti schránek, a jak tyhle schránky fungují. Uvedeny jsou taky argumenty největších odpůrců babyboxů a legislativní stránka této problematiky. Uveden je i přehled vybraných krajín světa, kde fungují obdobné schránky pro nechtěné děti.

Výzkumná část diplomové práce je tvořena analýzou kvalitativního šetření, které bylo provedeno polostrukturovanými rozhovory s pěti rodinami, které si adoptovali dítě z babyboxu. Cílem výzkumu bylo zjistit význam vzniku babyboxů pro nechtěné novorozence a jejich adoptivní rodiče. Dále se práce snažila zjistit, jak přijali osvojené dítě z babyboxu v adoptivní rodině a okolí, zda biologická rodina projevila zájem o odloženého novorozence a jakým způsobem probíhal soud pro osvojení dítěte.

1 PROBLEMATIKA ODKLÁDÁNÍ NECHTĚNÝCH DĚTÍ Z HISTORICKÉHO HLEDISKA

Již z dějin jsou známy příběhy, kdy se lidé ujali cizích dětí a přijali je za své. Tento jev můžeme pozorovat taky mezi živočichy, i když jenom ojedinele. Tuto vlastnost má ovšem člověk přirozeně v sobě. Zároveň se ovšem setkáváme i s přesným protikladem, kdy rodiče vlastní děti opustí, dokonce až zabijí. Především v období válek a hladu se lidé uchýlovali k takovým činům. S vývojem společnosti a instinktem pomáhat slabším a bezbranným se postupně vytvářely různé formy pomoci a péče o děti. (Nielen o adopcii, ©2004 – 2010)

Ve starověkém Římě nechávaly matky obyčejně své potomky na veřejných prostranstvích v naději, že je někdo najde a postará se o ně. Proto již v tomto období vznikl první zákon o osvojení si potomka, který hovoří o tom, že mezi osvojencem a osvojitelem by měl vzniknout vztah, který by se co nejvíce přiblížil vztahu mezi biologickými rodiči a dětmi (*Adoptio Nature imitatur*). Chudobinec pro děti v Konstantinopoli je nejstarším dohledatelným zařízením tohoto druhu. Dokumenty o něm se datují z roku 335. (Nielen o adopcii, © 2004 – 2010)

Xenodochium je název jednoho z prvních milánských domovů pro odložené děti. Vybudován byl v roce 787. Postupně se začaly podobná zařízení stavět v celé Itálii a Římě. Na brány těchto domovů, případně klášterů a nemocnic, byly postupem času montovaná otočná zařízení. Matka vložila do otočné mísy dítě a přivolala personál zazvoněním na zvonec, čímž ho chránila před případnými nepříznivými povětrnostními podmínkami a s nadějí, že se o něj dobře postarají. (Machálek, 2007, s. 39 – 40) Tato zařízení již v tak dávných dobách poskytovaly matce možnost anonymně a beztrestně odložit své dítě, aniž by bylo vystaveno nebezpečí ohrožení života.

V 12. století házely matky z Říma své nechtěné děti nebo děti, které nemohly vychovávat, do řeky Tibery. Proto dal papež Inocenc III. v roce 1198 postavit historicky první „babybox“, který stál u brány kláštera v Papežském státě a byl podobný dnešním schránkám. Svým nařízením dal zřídit takovéto zařízení ve všech klášterech a ty se využívaly až do poloviny 20. století. (Problematika babyboxů, © 2010)

V Německu byly nalezeny první zmínky o fungování veřejných schránek ze 14. století v městech Ulm a Kolín. V Hamburku v roce 1709 zřídil takové místo na odkládání dětí holandský misionář. Po pěti letech však muselo být zařízení zrušeno kvůli neúnosnému nárůstu počtu odložených dětí a nedostatečným finančním prostředkům sirotčince, ve kterém

byla schránka vybudována. V Kastele od roku 1764 a v Mohuči od roku 1811 však vznikaly nové schránky. (Machálek, 2007, s. 39 – 40)

V kostele Saint Vincent de Paul v Paříži byla umístěna „věž pro opuštěné“ v roce 1638 a počet nově vytvořených schránek velmi rychle narostl až na 251. Pro mimořádný nárůst počtu odložených dětí (až několik desítek tisíc za rok) museli i ve Francii v roce 1863, tak jako v Německu, z důvodu ekonomické krize v zemi schránky zrušit. Nahrazeny však byly "přijímacími kancelářemi", v nichž byly děti nadále anonymně odkládány, a matkám se současně dostalo poradenství o dalším postupu. (Machálek, 2007, s. 39 – 40)

2 BABYBOX V ČESKÉ REPUBLICE

S myšlenkou založení babyboxů v České republice (dále jen ČR) přišel český novinář, spisovatel a chovatel koní Ludvík Hess. Založil Nadační fond pro odložené děti Statim a v roce 2004 začalo jeho úsilí o vybudování první schránky na odkládání dětí v České republice. Založil také občanské sdružení Babybox pro odložené děti – Statim, z.s. Po registraci, která byla provedena Ministerstvem vnitra ČR 15. září 2005, se stalo občanské sdružení právnickou osobou. (Zapsaný spolek, © 2010) „*Babybox pro odložené děti – Statim je spolkem občanů, jejichž cílem je snaha o záchranu novorozenců, kteří by jinak byli matkou odloženi za podmínek, v nichž by jim hrozila vážná újma na zdraví nebo smrt*“ (Zapsaný spolek, ©2010). „*Za tímto účelem zejména:*

1. *Instaluje po dohodě se zdravotními zařízeními schránky – babyboxy, umožňující anonymní odložení novorozených dětí.*
2. *Sleduje a podporuje další vývoj odložených dětí.*
3. *Prostřednictvím svých vzdělávacích projektů a aktivitami členů usiluje o humanizaci společnosti a obecné blaho.*
4. *Podle svých možností realizuje i jinou humanitární pomoc.*
5. *Spolupracuje se státními orgány, organizacemi a institucemi, které se zabývají ochranou dětí, jakož i s nestátními organizacemi vzniklými na podobných ideálech a myšlenkách.*
6. *Prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků informuje veřejnost o problematice odložených dětí.*
7. *Získává a vyměňuje zkušenosti z oblasti péče o děti a mládež se zahraničními a mezinárodními organizacemi.*
8. *Nabízí svým členům i nečlenům potřebnou pomoc v životě, jak přímým prostřednictvím, tak i preventivní pomocí“ (Zapsaný spolek, ©2010).*

V době kdy začal rozvíjet Ludvík Hess svůj nápad, pracoval pro Soudcovskou unii České republiky, a proto zamýšlel spolupráci právě s nimi. Domníval se, že za jejich podpory by se mu mohlo podařit dosáhnout jeho plánů. Díky své práci se seznámil s Romanem Hanusem, advokátem zastupujícím OP Prostějov. Ten se stal spoluzakladatelem Nadačního fondu pro odložené děti Statim. Ze zamýšlené spolupráce Soudcovské unie a OP Prostějov nakonec však nevzešlo nic ve prospěch vzniku babyboxů.

Navzdory prvotním neúspěchům pokračoval Ludvík Hess ve snaze dosáhnout svého cíle a dokončit projekt. Ještě v roce 2004 se obrátil na Všeobecnou fakultní nemocnici v Praze, se kterou začal jednat o vybudování první schránky právě v jejich areálu nemocnice. Vše nasvědčovalo tomu, že v Apolinářské nemocnici bude první český Babybox, ale do dnešního dne s touto nemocnicí nebyla podepsána smlouva o instalaci babyboxu. (Hess, 2009, s. 5 – 9) Vybudování prvního českého babyboxu stále bránily přetrvávající pochybnosti právníků a lékařů, zda je projekt v souladu se zákonem a tak nechal pan Hess na Ústavu státu a práva Akademie věd České republiky vypracovat posudek, který měl dané pochybnosti buď potvrdit, anebo vyvrátit. Posuzoval se zejména čl. 7 úmluvy o právech dítěte a §212 trestního zákona. (Hess, 2009, s. 26 – 27) V závěrech posudku ze dne 27. 1. 2005 uvádí JUDr. Jaroslav Zachariáš, CSc. následující: *„Právo dítěte na život je jednoznačně převažujícím hlediskem, pokud by mělo stát proti jeho právu znát své rodiče a právu na jejich péči“* (Hess, 2009, s. 28). Dále píše: *„Odložení dítěte do speciální schránky a jeho předání zdravotnickému zařízení nenaplnuje znaky uvedeného trestného činu, neboť takovým jednáním nedojde k zákonem předpokládané újmě, spočívající v tom, že dítě bude vydáno v nebezpečí smrti nebo ohrožení zdraví. Lze dovodit, že osoba, která by dítě do schránky předala, se nedopustí uvedeného trestného činu, neboť by jejím jednáním nebyla naplněna ani objektivní ani subjektivní stránka tohoto trestného činu“* (Hess, 2009, s. 29).

Ke dni 7. 4. 2016 bylo zřízeno celkem 69 babyboxů a počet dětí, které v nich byly odloženy, se vyšplhal až na číslo 136. Jejich celkový seznam, datum otevření a počet odložených dětí v daném babyboxu se nachází v příloze A. Dosud posledním odloženým dítětem je Daniel, který se našel v pražském Hloubětínském babyboxu. Babyboxy jsou budovány převážně ve zdravotnických zařízeních. Většina z nich je umístěna u nemocnic a u poliklinik, tři se nacházejí u zdravotnických záchranných služeb a to konkrétně ve městech Hradec Králové, České Budějovice a Kutná Hora, dva pražské babyboxy stojí při úřadech městských částí Praha 2 a Praha 6 a jeden babybox sídlí v sanatoriu Ambeat Health Care v Trutnově (Statistiky babyboxů, © 2010).

2.1 Popis babyboxu

Hlavním inženýrem babyboxů první generace byl Michal Čumpelík. On a jeho firma TELETECH plus servis s.r.o. se postarali o výrobu prvních 46 babyboxů. Od roku 2011 se stal hlavním subdodavatelem babyboxů druhé generace Zdeněk Juřica a jeho firma

MONTEL. Babybox nové generace se skládá ze tří částí: skříň boxu, rozvaděč záložního zdroje a monitorovací počítač. (Štoplová, 2015, s. 19)

Skříň boxu je vyrobena z nerezového materiálu a má vyhřívaný plášť. Přední dvířka mají dvě křídla a jsou ovládány automaticky. Po stisknutí podsvíceného tlačítka se samy otevřou. Babybox je aktivován otevřením dvířek a spouští se signalizace. V útrokách boxu se nachází vyhřívaná vanička, do které maminka položí dítě. Optimální teplotu babyboxu zajišťuje teplovzdušné vytápění. Na rozdíl od babyboxů první generace, schránky druhé generace jsou vybaveny i chlazením resp. klimatizací. Dalším rozdílem nové generace je, že samotný babybox umí rozpoznat planý poplach, například když je schránka otevřena pouze z čiré zvědavosti nebo se jedná o nemístný žert, od skutečné situace odložení dítěte. Pokud systém vyhodnotí, že ve vaničce se nachází dítě, spustí se dvouúrovňová signalizace. Babybox napojen na datovou síť a internet odesílá informativní email s obrázkem dítěte a SMS zprávu na čísla, které si nemocnice předem zvolí, aby zalarmoval příslušné zdravotnické pracovníky. Jedním z čísel, na která se odesílá informativní SMS zpráva, je i číslo pana Hesse, který tak má přehled o všech babyboxech a jejich stavu. (Kolovratová, 2015, Štoplová, 2015, s. 19)

Monitorovací počítač je umístěn tak, aby byl pod stálou kontrolou službu konajícího personálu. Zobrazuje veškeré informace o schránce a upozorňuje na důležité stavy a změny. „*Před odložením dítěte můžeš ještě požádat o pomoc pracovníka oddělení sociální práce a ochrany dětí. Telefonicky 24 hodin denně*“ (Kabátová, Kubálková 2012). Vizitky s tímto textem spolu s číslem na pana Hesse a na sociální pracovníky jsou umístěny na vnější straně schránky, kde si ji matka může vzít a přečíst ještě před odložením děťátka. Na schránce se také nachází návod k použití babyboxu, který je uveden ve třech jazycích, v českém, anglickém a ruském jazyce. (Kabátová, Kubálková 2012)

2.2 První babyboxy v ČR

Díky odvaze primáře pražského GynCentra, MUDr. Petra Píchy, který se spolu s kolegy odhodlal podpořit projekt Ludvíka Hesse přes nepřízeň tří ministerstev, se uskutečnilo dne 1. června 2005 v Hloubětínském GynCentru v Praze slavnostní otevření prvního babyboxu v České republice. Jelikož tato gynekologická klinika nemá porodní sály, není tím pádem na klinice ani novorozenecké oddělení a odložené děti musí být převezeny na dětskou kliniku. Přes nevoli vedení Všeobecné fakultní nemocnice zřídit veřejnou schránku, jsou děti z babyboxu převážené právě k nim a ocitnou se na oddělení této nemocnice, aby bylo o ně náležitě postaráno. (Hess, 2009, s. 46 – 51)

Po otevření pražského babyboxu následovalo logicky otevření druhého babyboxu ve druhém největším městě republiky, v Brně. Na zasedání rady města dne 25. srpna 2005 bylo odsouhlaseno vybudování veřejné schránky pro nechtěné novorozence v Nemocnici Milosrdných bratří. Urychlený průběh událostí nastal po předání novorozence v košíku pracovníkům Fondu ohrožených dětí. Ludmila Brázdová, primářka novorozeneckého oddělení se vydala spolu s technickým náměstkem nemocnice dne 14. září do pražského GynCentra, aby se seznámili s fungováním babyboxu. Už dva dny po jejich návštěvě v Praze vybrali spolu s Ludvíkem Hessem místo pro vybudování druhé české veřejné schránky. Slavnostní otevření se konalo 3. listopadu 2005, ale bez přítomnosti pana Hesse, který byl v té době hospitalizován. (Hess, 2009, s. 69 – 71)

Zásluhou primáře neonatologie Fakultní nemocnice v Olomouci a předsedy České neonatologické společnosti, MUDr. Lumíra Kantora, byl zřízen třetí Babybox v republice. Slavnostní otevření olomouckého babyboxu se uskutečnilo dne 5. 12. 2006. Schránka je umístěna uprostřed areálu nemocnice na budově, kde se nachází i oddělení neonatologie. (Fakultní nemocnice Olomouc, © 2010)

V Nemocnici Kadaň se 1. 7. 2007 na Mezinárodní den dětí otevřel čtvrtý český Babybox. Jeho slavnostní uvedení do provozu bylo naplánováno přesně na druhé výročí otevření prvního babyboxu v České republice. O oficiální otevření veřejné schránky se postaral fotograf Jan Saudek přestřižením mašle. Odložením svého syna do babyboxu zároveň demonstroval jeho používání. (Hess 2009, s. 100 - 101)

Otevření pátého babyboxu v České republice bylo dne 6. 12. 2007. Nachází se v areálu Nemocnice Tomáše Bati ve Zlíně. Pro tento Babybox byl, jako pro vůbec první Babybox v ČR, postaven samostatný dům na okraji areálu, aby maminky přichozí k němu měli dostatek soukromí. (Dnes ve Zlíně!, © 2010)

2.3 Statistika babyboxů

Na webové stránce babybox.cz je uvedena statistika babyboxů z mnoha hledisek, která je pravidelně aktualizována. Statistika ze dne 30. 3. 2016 říká, že do babyboxů po celé České republice bylo odloženo k tomuto datu 79 dívek a 57 chlapců, tedy celkem 136 dětí. Dále se uvádí, že z časového hlediska byly děti odloženy v odpoledních až večerních hodinách, a to nejčastěji mezi 16:00 - 19:59, kdy to bylo až 34 dětí, následoval časový interval 20:00 - 23:59 - odloženo 29 dětí a ráno mezi 8:00 - 11:59 bylo odloženo 26 novorozenců. Nejvíce novorozenců se našlo v prvním českém babyboxu v Hloubětíně, celkem 21 dětí. Po něm

následuje brněnský Babybox, kde se našlo 15 dětí, v Ostravě jich bylo 7, v Kladně 6 a v Olomouci 5 dětí. Ne však v každém babyboxu byly nalezeny nechtěné děti. Některé babyboxy jsou do dnes „bezdětné“, ale těch „plodných“ je rozhodně větší počet. Skóre plodných a bezdětných babyboxů je 41:27. V roce 2011 bylo do veřejných schránek odložených celkem 22 dětí, což je dosud nejvyšší počet nechtěných novorozenců v jednom roce. (Statistiky babyboxů, © 2010)

3 ALTERNATIVNÍ MOŽNOSTI ODLOŽENÍ DÍTĚTE

Matka má možnost vzdát se dítěte i jinou cestou než prostřednictvím babyboxu, například formou utajeného porodu, který je již v dnešní době legalizován i v České republice. Pokud se však matka dítěte vzdát nechce a rozhodla se odložit ho do babyboxu z důvodu těžké finanční situace, existuje pro ni alternativa pomoci v azylovém domě Ludvíka Hesse.

3.1 Azylový dům

Matky se častokrát vzdávají svých dětí, protože nemají prostředky k tomu, aby se o ně adekvátně postaraly, nebo nemají kde bydlet. Pro tyto případy postavil Ludvík Hess na svém pozemku v Hájku 2 azylové domky se čtyřmi bytovými jednotkami. Maminky zde najdou střechu nad hlavou a stravu. Tento projekt má být prevencí a lepším řešením pro matky, které se chystají odložit své dítě. (Saint-Gobain, © 2010)

„Na každé bedýnce na nechtěná lidská mláďata je informace a šuplík s lístky: Odkládáš-li děťátko, protože s ním nemáš kde přespat, zavolej 602 305 139 – moje telefonní číslo. Nešťastnou maminku s děťátkem ihned dovezu sám, nebo s pomocí přátel a spolupracovníků po České republice, do Hájku v Praze 10, poskytneme jim v azylovém domě ubytování, jídlo a pomoc“ (Kolovratová, 2015).

Výstavba tohoto domu byla zahájena na začátku roku 2015 a v září téhož roku byla dokončena. Stavba azylového domu byla provedena díky mnohým sponzorům a dárcům ale zejména díky nadaci SAINT-GOBAIN Foundation, která sama oslovila pana Hesse a přispěla nemalou částkou na tento projekt. (Saint-Gobain, © 2010)

3.2 Utajený porod

Od roku 2004 mají ženy v České republice možnost родit v režimu utajeného porodu. Zákonem č. 422/2004 Sb. ze dne 10. 6. 2004, kterým se mění zákon č. 20/1966 Sb., O péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 301/2000 Sb., O matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 48/1997 Sb., O veřejném zdravotním pojištění, byla legalizována forma utajeného porodu (Špilarová, 2012).

Do Zákona o zdraví a péči lidu byl doplněn do ustanovení § 67b odst 20, který stanoví podmínky utajovaného porodu. *„Žena s trvalým pobytem na území České republiky, která*

porodila dítě a písemně požádala o utajení své osoby v souvislosti s porodem, nejedná-li se o ženu, jejímuž manželů svědčí domněnka otcovství (§ 51 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině), má právo na zvláštní ochranu svých osobních údajů. Zdravotnické zařízení je v takovém případě povinno vést zdravotnickou dokumentaci v rozsahu péče související s těhotenstvím a porodem, jejíž součástí jsou osobní údaje této ženy nezbytné ke zjištění anamnézy a údaje uvedené v § 67b odst. 2 písm. b. Jméno a příjmení ženy je vedeno odděleně od zdravotnické dokumentace spolu s písemnou žádostí podle věty první, datem narození a datem porodu. Po skončení hospitalizace se zdravotnická dokumentace o tyto údaje doplní a zapečetí“ (Zákon o utajených porodech, © 2012 – 2016).

Zapečetěnou zdravotnickou dokumentaci je možné otevřít pouze v případě, že tak rozhodne soud. Povinnost zachování mlčenlivosti musí zachovat lékaři i veškerý zdravotnický personál, který přišel v rámci zdravotnické péče do styku s údaji ze zapečetěné dokumentace (Špilarová, © 2010).

4 ODPŮRCI BABYBOXŮ

Jedním z prvních odpůrců babyboxů se stalo Ministerstvo zdravotnictví (dále jen MZ) a tehdejší ministryně zdravotnictví doc. MUDr. Milada Emmerová, CSc. Dne 2. prosince 2004 vydalo MZ písemné prohlášení, ve kterém se jasně vyjádřilo, že nesouhlasí s vybudováním babyboxů. Důvody byly porušování úmluvy o právech dítěte a trestný čin opuštění dítěte.

Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen MPSV) vydalo prohlášení, kterým zaujalo negativní postoj k babyboxu, tak jako MZ. O jeho vypracování se postarala PhDr. Lenka Průšová. Ministerstvo ve svém prohlášení argumentovalo tím, že by mohlo dojít k napomáhání trestného činu obchodování s dětmi. Ludvík Hess si sjednal osobní schůzku s Mgr. Michaelou Marksovou, ředitelkou odboru rodinné politiky a sociální práce, po kterém MPSV změnilo svůj názor na babyboxy, což potvrdilo i vydáním tiskové zprávy, ve které bylo uvedeno, že již nebude dále zamezovat vzniku babyboxů. V roce 2006 byl zveřejněn Metodický pokyn pro orgány sociálně-právní ochrany dětí. (Hess 2009, s. 20 – 22)

Po přehodnocení názoru MPSV na zřizování babyboxů se pokusil Ludvík Hess znovu o získání přízní MZ. To však svůj názor nezměnilo a dne 19. dubna 2005 vydalo prohlášení, ve kterém uvedlo stejné důvody proti babyboxům jako v předešlém prohlášení a dodalo, že problematika nechtěných těhotenství, jakož i zajištění péče dětem bez rodinného zázemí, je v ČR řešena dostatečným způsobem a babyboxy nejsou tedy třeba. MZ vyjádřilo obavy, že babyboxy by využívaly hlavně ženy ze zemí, kde potrat nebo možnost anonymního porodu není legální. Dále se obávalo, že by byly odkládány hlavně děti zdravotně postižené, které vyžadují větší rozsah zdravotní péče a jsou tedy finančně více nákladné. (Hess 2009, s. 19 – 24)

Při vyjednávání o zřízení prvního babyboxu v České republice v roce 2004 napsala Mgr. Šárka Špeciánová posudek, kterým ji pověřil někdejší ředitel Všeobecné fakultní nemocnice v Praze MUDr. Pavel Horák. V něm uváděla, že zřízení babyboxu považuje za návrat do středověku. Odložení novorozence do babyboxu považovala za porušení § 212 trestního zákona a domnívala se, že by byla porušena Úmluva o právech dítěte. (Hess 2009, s. 8 – 10)

Nejznámějším odpůrcem babyboxů v České republice je sociální pediatr MUDr. František Schreiber, který bývá často zván do diskusních debat spolu se zastánci babyboxů. Známý je především pro své kontroverzní stanoviska vůči babyboxům.

Nerezové schránky na odkládání nechtěných dětí přirovnává k mrazírenským boxům. Přestože jsou babyboxy určeny pro novorozence, MUDr. Schneiberg vyjádřil znepokojení, že by děti mohly být odkládány do inkubátorů i ve vyšším věku a následně by mohly z babyboxu utéct a volně se pohybovat v prostorách nemocnice. Myslí si, že žena, která se chce dítěte zbavit, jedná v záchvatu, a proto nebude vyhledávat nejbližší schránku na odložení dítěte, ale zbaví se ho jiným způsobem, například ho odhodí do popelnice nebo ho nechá někde pohozené v parku, na stanici či na ulici.

V roce 2005 se MUDr. Schneiberg a Ludvík Hess setkali v rozhlasové debatě v Radiožurnálu, kde MUDr. Schneiberg jmenoval čtyři hlavní důvody proti babyboxům, které sdílelo i Ministerstvo zdravotnictví ČR. Jedním z důvodů je morálně etické stanovisko. Budování babyboxů přirovnal k návratu do středověku a podotkl i porušování úmluvy o právech dítěte. (Hess 2009, s. 52 - 67)

V Zdravotnických novinách uveřejnil článek s titulem „Proč říkáme ne babyboxům“, kde znovu jako v rozhlasové debatě rozděluje problematiku babyboxů na 4 okruhy. Z právního hlediska jde hlavně o porušování úmluvy o právech dítěte, dále označil podporu budování babyboxů za podporu nezodpovědného chování matky. Domnívá se, že bude těžké najít odloženému dítěti adoptivní rodiče, dokud nebude známa jeho anamnéza, protože rodiče budou požadovat podrobné informace o jeho původu. A v neposlední řadě je jedním z důvodů proti babyboxům myšlenka, že se stoupajícím počtem babyboxů bude stoupat i počet porodů mimo zdravotnické zařízení. (Schneiberg, 2006, s. 20)

Jak tvrdí sám Ludvík Hess, jedním z posledních zarytých odpůrců babyboxů je MUDr. Jiří Biolek, Místopředseda české pediatrické společnosti. Pan Hess a pan Biolek se setkali 15. 12. 2015 v diskusním pořadu Pro a proti rádia Plus. Diskuzi však Ludvík Hess předčasně opustil poté, co MUDr. Biolek řekl, že v babyboxu se našlo umrznuté dítě. *„Já protestuji, a končím s tímto rozhovorem, protože žádné dítě v babyboxu neumřelo a neumrzlo. To nebudu poslouchat,“* (Čihák a Kalenská, 2015) s těmito slovy opustil Ludvík Hess studio. Jak se později však objasnilo, MUDr. Biolek mluvil o veřejných schránkách na odkládání nechtěných novorozenců v Německu. Tuto informaci potvrdila pro rádio Plus i Německá pediatrická společnost. MUDr. Jiří Biolek však ve studiu setrval a debatu dokončil bez oponenta. Mluvil o technickém zhodnocení babyboxů, zpochybňuje udělení certifikátu babyboxům, který je stanovuje zdravotnickými prostředky. Uvádí, že pokud by se jednalo o zdravotnické prostředky, musela by servisní organizace 2krát ročně provádět kontrolu zařízení, tj. babyboxů, což se podle jeho slov v mostecké nemocnici neprovádí. Dále uvádí, že je sporné, zda babyboxy vůbec zachraňují novorozencům životy. Rozděluje ženy do dvou

skupin, kdy jedna skupina žen podle jeho slov neposkytne novorozenci žádnou pomoc, protože se jedná o matky, které jednájí zkratově, a druhá skupina pokud by neměla možnost babyboxu, volila by jinou formu opuštění dítěte, např. anonymní porod. MUDr. Biolek celkově zpochybňuje, že by žena v nouzi mohla své těhotenství tajit před okolím a tedy zpochybňuje význam babyboxů pro děti. (Kalenská, 2015)

4.1 Stanovisko Policejního prezidia ČR

Dne 14. 4. 2006 byl zveřejněn na internetových stránkách babybox.cz dopis od Policejního prezidia ČR, v němž se uvádí, že policie ČR nebude vynakládat úsilí, aby byla odhalena totožnost rodičů dětí odložených do babyboxů. Učiní tak pouze v případě podezření trestného činu. V opačném případě odložení dítěte nespadá do pravomoci Policie ČR, a tedy po nikom pátrat nebude. (Hess, 2009, s. 85)

Jelikož babyboxy nespádají do kompetencí Policie ČR, nemají žádné statistiky týkající se této problematiky. Na svém webu však Policie ČR pravidelně zveřejňuje statistické přehledy kriminality za období jednoho kalendářního roku. Podle tohoto přehledu v letech 2004 a 2005, tedy rok před založením a v roce založení prvního babyboxu, nebyl na území České republiky zaznamenán žádný případ vraždy novorozence. Rok po vzniku prvního místa na odkládání nechtěných dětí, v roce 2006 jsou v policejních statistikách uvedeny 2 případy vraždy novorozence matkou. V období od roku 2008 až do roku 2013 se ve statistikách uvádí jeden případ ročně. Tyto statistiky přímo nedokazují, že by vznik babyboxů snížil počet nalezených mrtvých novorozenců. Přesný počet zavražděných novorozenců však nikdo nezná, protože mnoho z nich se nikdy nenajde. Je třeba podotknout, že v roce 2000 bylo zaznamenáno až 6 případů vraždy novorozence matkou a v roce 2003 to byly 3 případy. Od založení babyboxů tento počet případů nebyl překročen, ustálil se na přibližném počtu jeden případ za rok. (Policie, © 2015)

5 SCHRÁNKY PRO ODLOŽENÍ DÍTĚTE VE SVĚTE

5.1 Slovensko

V roce 2004 vzniklo na Slovensku občanské sdružení Šance pro nechtěné. Jeho zakladatelkou je novinářka a redaktorka Anna Ghannamová. Toto občanské sdružení, které se dnes nazývá Šance, bylo iniciátorem vzniku veřejných inkubátorů na odkládání nechtěných novorozenců na Slovensku, tzv. Hnízd záchrany. Na tiskové konferenci 1. června 2004, toto sdružení předložilo veřejnosti svůj plán o vytvoření prvních tří veřejných inkubátorů. Díky pomoci sponzorů, individuálních dárců a díky veřejné sbírce se podařilo občanskému sdružení Šance, otevřít už 8. prosince 2004 na bratislavských Kramárech první Hnízdo záchrany. Přestože se první slovenské inkubátory podařilo otevřít zhruba o půl roku dříve než první český Babybox, jejich zakladatelka Anna Ghannamová sbírala cenné informace právě od Ludvíka Hesse. Na rozdíl od českých Babyboxů, slovenská Hnízda záchrany našla podporu a oporu nejen v široké veřejnosti, ale i u Ministerstva zdravotnictví Slovenské republiky. I zásluhou iniciativy tehdejšího ministra zdravotnictví Rudolfa Zajaca se podařilo Hnízda záchrany legalizovat novelou MZ SR č. 538/2005, která novelizuje Zákon č. 576/2004 o zdravotnické péči. Tato novela byla uvedena v platnost dne 1. ledna 2006. Pouze jedna věta, která byla přidána touto novelou, stačila k tomu, aby se odložení novorozence do veřejného inkubátoru nebylo trestným činem. (Ghannamová, 2015, s.43 – 51)

Jak uvádí Ghannamová (2015, s. 43) policejní statistiky se po zřízení Hnízda záchrany radikálně změnily. V roce 2003, kdy bylo usmrceno 9 novorozenců, klesl tento počet v roce 2004 na 4 usmrcené novorozence. Po 1 roce od vybudování veřejných inkubátorů, až do současnosti se počet nalezených mrtvých novorozenců ustálil a to v průměru na 2 za rok.

Dnes je na Slovensku zřízených celkem 20 Hniezd záchrany. Tento počet je konečný. Ke dni 29. 2. 2016 v nich bylo odloženo celkem 54 dětí (viz příloha B). Zřizování veřejných inkubátorů občanské sdružení Šance nepovažovalo, již od počátku, za celkové odstranění problému odkládání nechtěných dětí. Jeho cílem bylo řešit otázku komplexně a to ve třech etapách. Hnízda záchrany, tedy jejich vybudování, byly prvním krizovým řešením. Druhým, lepším řešením, byl projekt Kolébka záchrany. Cílem bylo prosadit zákon o utajených porodech a zřídit krizovou linku, která by byla k dispozici ženám po nechtěném otěhotnění a osobám v tísní. Dále pak třetím ideálním stupněm byl projekt Pomoc dětem a vybudování krizového centra pro ženy s dětmi. V těchto centrech by ženy po dobu tří let mohly

absolvovat školení a kurzy, které by jim pomohly se osamostatnit. Všechny tři projekty se podařilo občanskému sdružení naplnit. (Ghannamová, 2015, s. 46 – 47)

V září roku 2014 se z iniciativy občanského sdružení Šance, uskutečnila v Bratislavě mezinárodní konference s názvem: “Dítě je dar“. Sborník z této konference, který občanské sdružení poskytlo, byl významným zdrojem pro tvorbu této kapitoly. Konference Dítě je dar, byla jedna z prvních konferencí tohoto druhu. Pozvání do Bratislavy přijalo i sedm zástupců zahraničních organizací, které se ve světě podílejí na vzniku a chodu veřejných schránek pro nechtěné novorozence. Tito zástupci prezentovali situaci o odkládání nechtěných novorozenců ve své zemi. 150 účastníků konference společným úsilím připravilo Otevřený dopis pro Výbor pro práva dítěte při OSN, který byl reakcí na doporučení Výboru o zrušení veřejných schránek. (Ghannamová, 2015, s. 123)

5.2 USA

S myšlenkou zřídit bezpečná místa na odkládání dětí v USA, přišel okresní prokurátor ze státu Alabama, John Tyson. Jako první přijali v roce 1999 jeho zákon, pojmenován Safe Haven / Baby Moses, ve státě Texas. Postupně přijali zákon po celé Americe a dnes je bezpečnost miminek legislativně zajištěna v každém státě USA. (Burkett, 2014, s.29)

Všechny zákony Safe Haven se v jednotlivých státech po celé zemi liší, ale cíl zůstává stejný: “Bezpečnost nechtěných novorozenců“. Zákon stanovuje tři základní složky: “Kdo? V jakém věku? Kde?”

V první složce “Kdo?”, je definováno, která osoba může přinést dítě a vzdát se ho. V některých státech touto osobou může být pouze matka, jinde oba rodiče a někde může dítě přinést dokonce i cizí osoba pověřená rodiči. Druhá složka “V jakém věku?”, pojednává o nejvyšším možném věku dítěte, v jakém je legální jej odložit. Bývá to nejčastěji do 3 dnů od narození, což je stanoveno v celkem 11 státech. Odložit dítě do 30 dnů je možné v 17 státech USA. Trestného činu se dopustí rodič, pokud dítě odloží ve vyšším věku než je zákonem stanovená lhůta. *„V Nevade zabudli do zákona vložit klauzulu o časovom rámci a niektorí rodičia potom nechávali v nemocniciach tínedžerov, že sa o nich nedokážu postarať“*. (Burkett 2014, s. 29). Proto je i tato složka v zákoně nepostradatelná. Poslední složka “Kde?”, poukazuje na to, v jakých místech může být dítě bezpečně a beztrestně odloženo. Baby Safe Haven je společné pojmenování pro tato místa, přestože se nejedná o žádné schránky ani inkubátory. Ve všech zemích je možné dítě nechat v nemocnici,

ale povolené bývají i jiná místa jako například kliniky, požární a policejní stanice, kostely atd. (Ghannamová, 2015, s. 132; National Safe Haven Alliance, 2015)

5.3 Švýcarsko

V roce 2000 byl ve švýcarském městě Einsiedeln v okrese Schwyz otevřen první veřejný inkubátor na odkládání nechtěných dětí, Babyfenster. Celkově je ve Švýcarsku 6 schránek pro nechtěné novorozence. Pět takových schránek se podařilo vybudovat nadaci Švýcarská pomoc maminkám a dětem (SAMC), za pomoci jiné organizace se dokončila i šestá schránka. SAMC je nezávislá organizace, která zřídila krizové centrum, v němž pomáhá matkám v nouzi, poskytuje jim poradenství v jakémkoli směru a celkově je podporuje. Starají se nejen o ženy, ale i páry a rodiny, které se narozením dítěte ocitli v nepříznivé situaci. (Balling, 2014, s. 34)

Tak jako jiné země Evropy i Švýcarsko bylo vyzváno Výborem OSN v roce 2013, aby zavřeli schránky pro nechtěné děti a namísto toho podpořili utajené porody. Vláda však vyjádřila podporu tomuto programu a uvedla, že Babyfenster považuje za doplnění možností matky, ne za náhradu utajeného porodu. „V roku 2013 sa teda švajčiarska vláda rozhodla prevziať zodpovednosť za Babyfenster a to nás utvrdzuje v správnej ceste,“ (Ghannamová, 2015, s. 136)

5.4 Lotyšsko

První lotyšský babybox byl otevřen v Rize dne 8. Zář 2009. Zajímavostí je, že za vznikem veřejných schránek stojí farmaceutická společnost, která celý projekt iniciovala. Do července 2015 bylo vybudováno 5 babyboxů po celém Lotyšsku a nalezeno v nich bylo celkem 31 dětí. (Baby Box Children, © 2015)

Na rozdíl od České republiky, se v Lotyšsku nahlásí na policii každé odložené dítě nalezené v babyboxu. Policie následně 2 dny pátrá, zda dítě není nezvěstné. Pokud na dítěti nejsou patrné známky násilí, pokud při něm není nalezen rodný jiný list ani jiná písemnost, nebo pokud po dítěti nebylo vyhlášeno pátrání, tak po osobě, která dítě v babyboxu zanechala, policie nepátrá. (Kanepaja-Vanagas, 2014)

Další zajímavý fakt z Lotyšska je vytvoření tzv. Boxu prvních vzpomínek pro odložené novorozence. V tomto boxu, by měly být skladovány věci, s kterými bylo dítě nalezeno, jako je hračka, dopis, nebo jiný objekt, díky kterému dítě později v budoucnu získává šanci najít

své rodiče. Pomoc takovým dětem přislíbila i média, která by mohla zveřejnit například foto, oblečení, ve kterém bylo dítě nalezeno.

5.5 Rakousko

První veřejný inkubátor byl otevřen v roce 2000 ve Vídni v nemocnici sv. Wilhelma. Iniciátorem projektu byl profesor Andreas Lischka, který se zúčastnil bratislavské konference *Dítě je dar*, aby se podělil s účastníky o své čtrnáctileté zkušenosti se schránkami pro novorozence. Ve Vídni bylo od roku 2000 do července 2014 v inkubátoru Baby Nest, nalezeno celkem 27 dětí, z toho 18 chlapců a 9 dívek. Z celkového počtu bylo pro 24 novorozencům nalezen nový domov, respektive 20 dětí bylo adoptováno a 4 děti byly umístěny do pěstounské péče. V 3 případech se podařilo děti vrátit zpět biologickým rodičům. V ostatních spolkových zemích Rakouska byly veřejné inkubátory zřízeny také. Kromě Burgenlandu se nacházejí v každém hlavním městě spolkové země, což znamená, že spolu s vídeňským Baby Nest, je v Rakousku celkem 15 inkubátorů. Tyto inkubátory, kromě vídeňského, se nazývají Babyklappe. Ve vyšším Rakousku jsou tedy umístěny 4 Babyklappe, 3 se nacházejí ve Štýrsku a Korutanech, 2 Babyklappe byly otevřeny v Salcburku a Dolním Rakousku. V těchto schránkách se do července 2014 našlo celkem pouze 12 dětí, vyjímaje Baby Nest ve Vídni (Lischka, 2014, s. 52). Jak uvádí Ghannamová (2015, s.139) stejně jako na Slovensku, tak i v Rakousku, se statistiky nalezených mrtvých novorozenců po vzniku veřejných inkubátorů významně změnily. *„Od roku 1991 do roku 2001 to bolo sedem mŕtvych novorodencov na 100 000 narodených detí. Od roku 2002 – 2009 už len traja mŕtvi novorodenci na 100 000“* (Ghannamová, 2015, s. 139).

Fungování rakouských inkubátorů je v podstatě totožné s českými Babyboxy nové generace. Ihned po vložení dítěte do inkubátoru se spustí monitorovací systém, kterým lze dítě sledovat až do příchodu personálu. Zároveň je schránka vybavena bezpečnostním zámkem, který se uzavře po odložení novorozence. Dítě je tedy možné odnést pouze z vnitřní strany babyboxu. Před přístupem k inkubátoru ve Vídni, byla vybudována dvířka, která zajišťují naprostou anonymitu matce, která k němu přichází. (Ghannamová, 2015, s. 140)

6 LEGISLATIVA V ČR

Jak bylo výše uvedeno od počátku projektu českých babyboxů bylo Ministerstvo zdravotnictví zásadně proti vzniku veřejných schránek. Později se přidaly i Ministerstvo práce a sociálních věcí a Ministerstvo vnitra, a tak i kvůli nepřízni těchto ministerstev nebyly do dnešního dne stanoveny zákonné podmínky o babyboxech.

6.1 Metodický pokyn MPSV

První legislativní úpravu přineslo Ministerstvo práce a sociálních věcí 16. března 2006 v podobě metodického pokynu, ve kterém určuje postup pro orgány sociálně-právní ochrany dětí (dále jen OSPOD) v případě nalezení dítěte v babyboxu (viz příloha C). Jeho hlavním cílem je především zajistit rodinnou péči nalezenému novorozenci příslušnými orgány, ať už vrácením dítěte biologickým rodičům nebo nalezením náhradní rodiny s co nejkratším časovým odstupem. Podle metodického pokynu MPSV je nařízeno převést nalezené dítě do zdravotnického zařízení, kde se mu poskytne náležitá zdravotní péče. Danému zařízení zároveň připadá povinnost okamžitě informovat příslušné orgány. Případ patří do pravomoci příslušného obecního úřadu obce s rozšířenou působností a obecního úřadu, v jehož obvodu se Babybox nachází. Ten po vyhodnocení situace podává návrh soudu na předběžné opatření, kterým bude dítě umístěno do kojeneckého ústavu nebo zařízení pro děti vyžadující okamžitou péči, nebo může být svěřeno přímo fyzické osobě. V případě, že totožnost dítěte známe, případ přísluší OSPOD v místě jeho trvalého bydliště (Metodika MPSV, 2006).

6.2 Náhradní rodinná péče

Postup zprostředkování náhradní péče nebo pěstounské péče stanoví Novela zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. Orgány sociálně-právní ochrany dětí určuje §4 Zákona č. 359 / 1999 Sb. v první a druhé části, které se podle §5 téhož zákona starají o blaho dítěte a rodiny. *„Podle § 19a zákona o sociálně-právní ochraně dětí spočívá zprostředkování osvojení a pěstounské péče ve vyhledávání dětí, kterým je třeba zajistit péči v náhradním rodinném prostředí formou pěstounské péče nebo osvojení, ve vyhledávání fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny, v odborné přípravě fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny k přijetí dítěte do rodiny, ve výběru určité fyzické osoby vhodné stát se osvojitelem nebo pěstounem určitého dítěte, jemuž se*

osvojení nebo pěstounská péče zprostředkovává a v zajištění osobního seznámení se dítěte s touto osobou“ (MPSV, ©2013).

Při osvojení vzniká rodičovský vztah mezi osvojencem a osvojitelem a adoptivní rodiče nabývají plnou rodičovskou odpovědnost. Tím pádem vzniká i příbuzenský vztah mezi příbuznými osvojitelů a osvojence a zaniká z právního hlediska vztah k původní rodině. Osvojitelé jsou povinni starat se o výchovu dětí. Ze zákona jsou v matrice uvedeni jako rodiče dítěte osvojitelé. Podle §836 Občanského zákoníku je však zároveň stanovena osvojitelem povinnost oznámit osvojení skutečnost o adopci a to nejpozději do zahájení školní docházky. (Základní pojmy, 2010)

Než soud rozhodne o osvojení dítěte, musí být osvojenec svěřen do péče osvojitele před osvojením. Podle § 824 odstavec 2 Občanského zákoníku, může soud rozhodnout o předání dítěte do péče osvojitelů i bez souhlasu rodičů, pokud má soud za to, že dané okolnosti jsou tomu přiměřené a soud může použít § 823 odstavec 1 obdobně. Dále § 829 občanského zákoníku určuje, že péči osvojitele o osvojence před osvojením musí trvat takovou dobu, aby byl prokázán vznik vztahu, který je smyslem a cílem osvojení. Zákonná lhůta péče je minimálně 6 měsíců. Po uplynutí této doby, je možné, aby soud rozhodl o osvojení. Po třech letech od rozhodnutí soudu osvojení nelze zrušit. Na základě § 844, však soud může rozhodnout o nezrušitelnosti osvojení před uplynutím tříleté lhůty, pokud osvojitel podá návrh, který je v souladu se zájmy dítěte. (Občanský zákoník, 2014)

Podle zákona je na adopci dítě dáno, pokud se matka vzdá svých rodičovských práv po 6 týdnech od narození dítěte. V případě, že souhlas k osvojení nedala, ale během 6 měsíců neprojevila o dítě zájem, je možné osvojení i bez jejího souhlasu. Při případech odložení dítěte do babyboxu není zákonem stanovena lhůta, do kdy se matka může pro dítě vrátit. Protože matka oficiálně nedala souhlas k adopci, má teoreticky možnost vrátit se pro dítě dokud neproběhne soud o adopci dítěte. Dítě položené do babyboxu je anonymní a tudíž právně volné, proto hned po jeho zápisu do matriky začíná adopční proces.

7 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

7.1 Cíl výzkumu

Cílem výzkumu bylo zjistit význam vzniku babyboxů pro nechtěné novorozence a jejich adoptivní rodiče. Zjistit jak přijali osvojené dítě z babyboxu v adoptivní rodině a okolí, zda biologická rodina projevila zájem o odloženého novorozence a jakým způsobem probíhal soud pro osvojení dítěte.

7.2 Charakteristika souboru

Skupinu dotazovaných tvoří 5 manželských párů, tedy 5 žen a 5 mužů, které si osvojili dítě odloženo do babyboxu. Jediným kritériem při výběru participantů do výzkumného šetření byl fakt, že dítě odložené do babyboxu jimi bylo adoptované. Pro zařazení páru do výzkumného šetření nebylo vylučovacím kritériem jejich nejvyšší dosažené vzdělání, nebyl důležitý věk, či počet dětí. Podstatné nebylo ani, odkud rodina pochází, nebo místo odkud si dítě z babyboxu adoptovali. Informace dotazovaný podali pod vyslovením žádosti o zachování jejich anonymity. Při interpretaci výsledků bylo náhodně přiřazeno každému dotazovanému nové jméno, pod kterým je v celé práci dále označován.

5.3 Metoda sběru dat

K tvorbě výzkumné části diplomové práce byl zvolen kvalitativní výzkum. Jak uvádí Hendl, jedná se o pružný typ výzkumu, proto výzkumník může v procesu získávání dat a také při jejich analýze přizpůsobovat výzkumné otázky, které se určují předem. Pro získání údajů se využívají poměrně málo standardizované metody. Mezi metody kvalitativního výzkumu patří například pozorování, texty a dokumenty, interview, audio- a videozáznamy. Výzkumník se snaží o induktivní analýzu a interpretaci získaných dat. Při interpretaci je důležité, aby podrobně popsal všechny poznatky nabyté během sběru dat, které by mohly vést k vytvoření obrazu o dané problematice. Výsledky kvalitativního výzkumu však bývají často považovány za soubor neobjektivních dojmů (Hendl 2012, s. 48 – 50).

Pro tento výzkum byla zvolena metoda polostrukturovaných rozhovorů s rodinami, které si adoptovali dítě odložené do babyboxu. Pro rozhovor byl vytvořen dotazník (viz příloha D), který obsahoval 13 otázek. Otázky vytvářely rámec rozhovoru, byly otevřené, takže

dotazovaní měli možnost rozvést své odpovědi a zároveň dostali prostor k vyjádření svých názorů. Při rozhovoru byl vytvořen zvukový záznam.

7.4 Organizace výzkumu

Na základě seznamu babyboxů a počtu odložených dětí do nich, který se nachází na internetových stránkách babybox.cz, byly telefonicky kontaktovány příslušné orgány sociálně-právní ochrany dětí v České republice. Prvotně byly kontaktovány orgány sociálně-právní ochrany dětí v městech, kde byl počet odložených novorozenců co největší, jako například Praha, Brno, Ostrava, Olomouc, Kladno atd. Ty byly požádány o spolupráci při kontaktování rodin, které si adoptovali dítě odložené do babyboxu. Jelikož ne všichni sociální pracovníci souhlasili se spoluprací, bylo nutné kontaktovat i ta města, kde byl celkový počet dětí v babyboxech menší. Oslovené byly například i OSPOD ve městě Pardubice, Kolín, Frýdek Místek atd. Celkový počet oslovených OSPOD byl 12. Při výběru oslovených OSPOD byla zohledněna jejich vzdálenost, z důvodu dostupnosti daného orgánu, časové tísně a z finančního hlediska. Dalším faktorem byla také skutečnost, že vyhledání nových osvojitelů pro dítě a adopční proces vyžadují určitou časovou rezervu. Proto pokud bylo dítě odloženo do babyboxu v průběhu posledního roku, je vysoce pravděpodobné, že adoptivní proces nebyl dokončen. Po vyslovení souhlasu se spoluprací byl sociálním pracovníkem zaslán email s představením výzkumu a s kontaktními údaji, který byl předkládaný adoptivním rodičům. V případě zájmu a ochoty podat informace měli tyto rodiče možnost výzkumníka osobně kontaktovat. Na základě této skutečnosti bylo vyhodnoceno, že není třeba podepisování informovaného souhlasu při tvorbě výzkumu. Dotázaní však byli před zahájením každého rozhovoru vyrozuměni o možnosti neodpovídat na otázky, taky o možnosti ukončení rozhovoru a o zachování anonymity.

Rozhovory byly realizovány individuálně v období od listopadu 2015 do března 2016. Po domluvě s participanty bylo vybráno prostředí, v němž neměli problém mluvit otevřeně a bez zábran. Ve třech případech se setkání uskutečnilo v kavárně, kterou vybrali dotazovaní, ve dvou případech probíhal rozhovor v domácím prostředí. Nejkratší rozhovor trval přibližně 22 minut, nejdelší rozhovor měl délku trvání zhruba 55 minut. Po ukončení rozhovoru souhlasil každý pár participantů s tím, že by je bylo možné kontaktovat pro ujasnění si případných nesrovnalostí ve výpovědích nebo pro doplňující otázky do výzkumného šetření, ať už formou emailu nebo telefonickým hovorem.

7.5 Zpracování dat

Ze zvukových záznamů, které byly vytvořeny během každého individuálního rozhovoru, byl vytvořen doslovný přepis. Tyto přepisy byly následně vícenásobně přečtené, zanalyzovány a roztrženy do kategorií, které byly vytvořeny na základě vymezení hlavních významových tříd pomocí metody barevného vyznačování textu. Formou doslovného přepisu výpovědi dotazovaných byla vytvořena interpretace výsledků kvalitativního šetření. Výroky dotazovaných jsou v textu označeny kurzívou a uvozovkami.

7.6 Interpretace výsledků

Na základě rozboru rozhovorů s dotazovanými byly vytvořeny kategorie, které utvářejí lepší přehled odpovědí a tvoří ucelený obraz. Pro interpretaci výsledků bylo vytvořeno sedm hlavních kategorií:

- důvody adopce,
- podmínky stanovené při adopci,
- první kontakt,
- zachování anonymity v nemocnici,
- adopční proces,
- přijetí dítěte,
- pozitiva procesu a připomínky.

Tabuľka č.1 Základné informácie o dotazovaných

jméno	věk	děti	vzdělání
Anna	33	kluk Cyril	středoškolské
Boris	39		středoškolské
Dominika	40	kluk František	středoškolské
Emil	39		středoškolské
Gabriela	45	dívka Jana (adopce) dívka Ivana (z babyboxu)	vysokoškolské
Hubert	43		vysokoškolské
Kateřina	42	kluk Norbert (adopce) dívka Markéta (z babyboxu)	vysokoškolské
Ladislav	43		vysokoškolské
Oldřiška	35	dívka Romana	vysokoškolské
Pavel	38		středoškolské

7.6.1 Důvody adopce

Na začátek každého rozhovoru dotazovaný uvedli, co je vedlo k tomu, aby si osvojili dítě. Všichni dotazovaný uvedli, že příčinou, proč se rozhodli pro adopci dítěte, bylo, že vlastní dítě nemohli mít, ať už šlo o problém sterility ze strany muže nebo ženy nebo se jednalo o infertilitu, poruchy plodnosti.

Paní Anna uvedla: „*No protože nemůžu mít já děti... protože nemůžu já, tak jsme se rozhodli, že si nějaký mimčo vezmem.*“

V případě paní Oldřišky a pána Pavla byl důvod adopce shodný s případem paní Anny a pána Borise. Paní Oldřiška uvedla: „*U mně bylo jasné už dávno, že nemohu mít vlastního potomka, takže tam jako nebylo o čem. Volba byla jasná.*“

Paní Kateřina a pán Ladislav mají adoptované 2 děti, rovněž jako paní Gabriela s pánem Hubertem. Jako důvod, proč se rozhodli pro adopci, uvedl pán Ladislav: „*...protože jsem já nemohl mít vlastní děti. Proto jsme se rozhodli pro adopci. Dlouho jsme se pokoušeli o vlastní dítě, ale nešlo tak, tak jsme nakonec zvolili tuto cestu*“.

U paní Dominiky nešlo primárně o sterilitu, ale jednalo se více o její celkový zlý zdravotní stav. Uvedla: „*My jsme dítě mít dá se říct jako i mohli, ale já mam víc jako nemocí, spíš jako je u mě takovej problém, prášky, které bráněj otěhotnění. Takže takhle...*“

Paní Gabriele se podařilo otěhotnět 4krát, no pokaždé se těhotenství skončilo samovolným potratem. Z tohoto důvodu se spolu se svým manželem Hubertem nakonec rozhodli pro adopci: „*Mně se podařilo otěhotnět čtyřikrát, ale pokaždé jsem potratila... Samozřejmě, že jsme to mohli zkoušet ještě dál, ale já už jsem na to nemněla. Za každým to bylo jako hodně i psychicky náročný, když jsme jako o to dítě přišli, a proto jsem to už nechtěla prožívat znovu. Tak jsme se rozhodli pro adopci. První dítě, Janičku, jsme si adoptovali vlastně normálně a pak přišla Ivanka a tu jsme si vzali z babyboxu.*“

7.6.2 Podmínky stanovené při adopci

Před každým osvojením dítěte příští adoptivní rodiče vyplňují dotazník, ve kterém uvádějí, jako si představují své budoucí dítě. Mezi kritérii, která dotazovaný uváděly, se dvě kritéria vyskytly u všech manželských párů shodně. Prvním kritériem bylo, že dítě může pocházet z babyboxu a druhým bylo, že si chtějí adoptovat co nejmenší dítě, tedy novorozence. Navzdory tomu, že ne všechny rodiny upřednostňovaly jen bílé etnikum, ani jedno z dětí, které bylo adoptované dotazovanými, nebylo jiného etnika jako bílého.

Pán Boris uvedl, že: „*Tak podmínka byla, dalo by se říct taková jediná jako důležitá... byla, že jsme vlastně chtěli dítě bílého etnika. To byla taková nejdůležitější.*“ Paní Anna doplnila: „*... a do jednoho roku (myšleno na věk dítěte) jsme mněli, ale pak jsme možná slevili, myslím, do jednoho a půl. Ale ani jsme nemněli jestli kluka nebo holku. A samozřejmě, že může být z babyboxu.*“

Paní Dominika a pán Emil měli kritéria velmi rozsáhlé, ve smyslu, že jejich podmínky nebyli nijak úzce specifikované. Pán Emil: „*My jsme tam dali to kritérium nula až tři a tři až šest (věk dítěte).*“ Paní Dominika: „*Kluk – holka to nám bylo jedno... Já už si ani nepamatuju, co jsme tam všechno vyplnili. Bylo toho hodně.*“

Paní Oldřiška a pán Pavel, rovněž jako paní Dominika a pán Emil, měli vyšší počet kritérií. Paní Oldřiška: „*No první co jsme jako zvolili, bylo, že si chcem dítě adoptovat... protože tam jako byla i možnost pěstounské péče, ale to my nechtěli, takže tohle. A pak nám už bylo jedno, jestli to bude holčička nebo klučík, nebo jestli bude bíle nebo jako i jiného etnika...*“ Pán Pavel: „*Jo, to etnikum, na tom nám taky nějak nezáleželo. Co ještě? (na manželku) Jo, ještě věk. To jsme si jako jediné tak nějak přáli, ale to vlastně si moc stejně nevyberete... to jsme jako chtěli, aby to bylo male dítě, nebo jako co nejmenší jo. Tak to jsme dali tu hranici do tří let. Jinak asi nic takového jsme tam neměli.*“

Ani v případě pána Ladislava a paní Kateřiny a pána Huberta s paní Gabrielou se podmínky nijak zvlášť nelišili od kritérií předešlých respondentů. Pán Ladislav: „*Tam ty podmínky jsme mněli stejný jako předtím, když jsme adoptovali Bertika. Bylo tam jako, že bychom chtěli dítě tak do 3 let, že může být z babyboxu, na pohlaví nám nezáleželo...*“ Paní Gabriela: „*Tam toho bylo hodně, na co se nás ptali. Takový základ samozřejmě byl věk dítěte, jestli kluka nebo holku, jestli zdravé nebo může být i s hendikepem... Jo taky se ptají, jako jestli by mohlo byt jakoby jiné barvy... Jako ku příkladu by mohlo být romský a tak... No tak to jsme jako upřednostnili, jako to bílý etnikum. Jinak my jsme mněli tu hornou hranici věku, mam pocit, kolem pěti – šesti let. Jinak nám to bylo vlastně víceméně jedno.*“

7.6.3 První kontakt

Dotazovaný vyjadřovali, jaké byly jejich první pocity při setkání s děťátkem, ale i jak se dozvěděli, že se pro ně našlo dítě. Všichni dotazovaný popisovali nesmírný pocit štěstí, ale zároveň se u některých participantů vyskytl pocit strachu, stresu.

Paní Dominika popisovala telefonát, ve kterém ji oznámili, že se pro ni a jejího manžela našlo děťátko jako velký šok: „*To byl hroznej šok. Ani se neptejte (smích). Jako já doma ještě*

vlastně pracuju, takže jsem seděla doma v pracovně. Zazvonil mně telefon. Paní z magistrátu. A voni nám už předtím říkali, teď už by jsme vám neměli volat už jo... už jako když Vám zavoláme tak už by jsme mněli mít nějaký děťátko a jelikož už jsme byli i schválení, už nám přišli všechny ti papíry, už jsme mněli i to razítko, tak mně to bylo jasné. Tak já vylítla: „Ty jo táto, volá paní z OSPODU...“ teď jsem mazala s tím mobilem do toho obyváku. Ten vylít z gauče. Tak jsem to zvedla a vona řika: „Dobrý den, máme pro Vás miminko, jste v kurzu.“ A v tu chvíli jsem já začala kolabovat (smích). Došlo to až do takovýho stádia, že já jsem se ji na nic nezeptala pořádně. Když mi začala říkat, ve kterých dveřích sedí a na kterém patře, tak to už jsem nedávala vůbec. To jsem řekla: „Předávám Vám manžela.“ Takže jsi vzal telefon on, sed si, vzal si tužku a papír a pak ho slyším, jak říká: „Jo to je ten malej z babyboxu, aha...“ No tak to už jsem se kácela úplně, protože mi bylo jasné, že to je úplný miminko, že jo... Takže tohle byla moje reakce. Velkej šok. Člověk nemá doma nic. Já jsem v tom čase ještě dodělávala práci. No a ještě jak na potvoru se nám všechno pokazilo (smích). „Jako ten pocit štěstí z toho, že se na nás opravdu usmálo takové štěstí, tak pak jako ta panika, nastupovalo to vysokým tempem, protože jsme neměli nic připravený,“ doplnil pán Emil. Paní Dominika popisovala pocity při prvním kontaktu jako velmi krásné. Měla pocit jakoby chlapečka sama porodila. Uvedla: „Nádherný pocity. My jsme přišli do porodnice. Voni si nás tam posadili. Nejdřív nám přinesli takovej kufřík. V tom kufříku bylo takovej památný list, váha, dílka, nebylo tam jméno samozřejmě, obtisknuta nožička, pak tam byli nějaký pohádky, andělíček... a pak tam byla právě ta dečka, v které byl zabalenej. No tak tohle když nám ukázali, tak já už hned začala (brečet). Pak se nás jako sestřička zeptala: „Můžeme ho přivést?“ Tak já řekla jako, že jo můžete. Pak jsem slyšela, jak jdou ty kolečka po chodbě a v tu chvíli jsem ho porodila. To byl pocit nevídanej. To bylo krásny.“

Paní Anna popsala jakým způsobem se dozvěděli, že se pro ní a jejího manžela našlo dítě: „No... bylo to rychlý, co Vám budu povídat. Že jo, vid' (na manžela). V pondělí mně zavolali, jenže já nebrala telefon, protože jsem byla po práci, takže manželovi volali...“ Pán Boris pokračoval: „...takže zavolali mně... volali a mně se nemohli dovolat, protože jsem byl v práci, tak mi napsali SMSku, kterou jsem si já přečet, tak jsem tam hned volal zpátky. Voni jako... jo tak dobře, máme pro vás vytypovaný dítě, ale nebudeme Vám říkat nic po telefonu. Musíte přijít zítra ve 12 hodin na úřad. Takže takhle... takže až druhý den jsme se vlastně dověděli, co nás čeká. Neřekli nám samozřejmě do telefonu nic. Jenom, že pro nás mají vytypovaný dítě, které by splňovalo to, co chtějí oni po nás a to co chceme my.“ Paní Anna popsala pocity při prvním kontaktu s obrovským úsměvem: „No brečeli jsme štěstím.“ Pan Boris popisoval svoje pocity při prvním kontaktu s Cyrilkem jako trochu rozpačité: „Ale tak

ono to je takový zvláštní, že jo. Tak jako přijdete najednou, ukážou Vám mimino, kterých člověk už za život viděl spoustu, že jo, ale to si člověk fakt jako tak neuvědomí. Ale jak se říká, na každý dítě si člověk musí zvyknout i na to svoje narozený i na to, který mu takhle ukážou, tohle bude tvoje dítě. Tak jako chvíli si člověk říká, tak jako bude... fakt člověk neví jako co na to... a pak to přijde jakoby díl (pocit rodičovství).“

Paní Oldřišku a pána Pavla zastihla správa o tom, že se ro ně našlo děťátko na cestě v aute. Pán Pavol uvedl: *„Zrovna jsme jeli v autě, když manželce zazvonil telefon. Byli jsme akorát na cestě do práce, když nám to oznámili. Já jsem řídil a manželka mi najednou povídá: „Pavle, to snad není možní, volá paní z OSPODu. Rychle zastav.“ Tak jsem rychle zastavil, jak to jen šlo a to už manželka zvedla telefon a pak jí to řekli. Jo, řekni, jak to bylo (na manželku).“* Paní Oldřiška pokračovala v povídání: *„Jo takže jsme jeli do práce, v tom mi začal vyzvánět mobil. Jak jsem uviděla jméno paní z OSPODu, tak se mi neskutečně rozbušilo srdce. Já jsem myslela, že snad omdlím v tom autě, tak jsem začala na manžela rychle volat, ať to někde odstaví. Když jsem to zvedla, tak paní mi povídá, že mají pro nás miminko. Tak v tu ránu jsem se úplně začala klepat a to byl takový, ale krásný pocit. Hrozně jsme se z toho radovali, já ani nevím, jak dlouho jsme pak ještě v tom autě seděli a brečeli. Ale zároveň jsme si pak jako začali uvědomovat, že doma nic nemáme, že jsme totálně nepřipraveni. Postýlka, sedačka, pleny, oblečení... prostě nic jsme neměli. Tak to byl pak celkem stres, než se nám podařilo všechno sehnat, ale stejně jsme se pořád neskutečně těšili.“* Paní Oldřiška dále uvedla, že už při prvním kontaktu se s Romankou spojili tak, jako by byla jejich vlastní dítě: *„No tak to byla láska na první pohled. To jsme zase oba brečeli, že jo (smích). Jak nám ji přinesli sestřičky ukázat, to bylo ohromný, krásný, pocit štěstí. To se snad ani nedá popsat. Já jsem mněla hnedka takovej pocit, jakoby už byla naše.“*

V době když sociální pracovníci kontaktovali paní Gabrielu a pána Huberta, že pro ně mají vytypované dítě na adopci, měl už tento manželský pár první adopci za sebou. Paní Gabriela řekla: *„Volali mi, když jsem byla zrovna v práci. Pak jsem se už ani nemohla soustředit na nic jiného ten den. Do telefonu mi vlastně hnedka sdělili, že je to dítě z babyboxu, tak abychom věděli, že to jako bude taky s nějakým tím rizikem, že jo... To bylo vlastně v úterý, mám pocit, pak teda jsme si hned na druhý den sjednali schůzku s tou paní, ona nám všechno vysvětlila, jako že maminka má pořád možnost se přihlásit... ale tak jako to jsme věděli, že, to nebyla žádná novinka pro nás... Pak jsem to hned volala manželovi, že mají pro nás miminko, takže jako byla to nesmírná radost, když se na nás jako už po druhé takhle usmálo štěstí.“* Pán Hubert s úsměvem dodal: *„Jo já jsem byl taky v práci, když mi manželka volala. Nevěřil jsem vlastním uším, když jsem to slyšel, že budeme mít druhé dítě. Že budeme mít naši druhou*

holčičku... to jsme vlastně nejdřív jakoby nevěděli, že je to holčička, ale to víte, ono jak je to pořád v telce a v novinách, tak jsme samozřejmě tu správu zachytili... Jako je to hrozně hezký pocit, když vám řeknou, že mají pro vás nějaký to dítě.“ Paní Gabriela řekla, že okamžitě při prvním kontaktu s malou Ivankou se u ní projevil pocit lásky: „Jak mi ji dali do náruče, hned jsem pocítila takové teplo. Byla to láska od prvního okamžiku. Už jsem si neuměla představit, že odejdeme bez ní. Byla tak krásná, taková drobňoučká a bezbranná.“ Pán Hubert pokračoval: „Jo, byla hodně malinká, ale byla překrásná. Já jsem úplně oněměl, když jsem ji uviděl. Jen jsem ji držel v náruči a usmíval se.“

Paní Kateřina bola zrovna na procházce se synem Norbertem, když jí oznámili, že mají pro ní a jejího manžela Ladislava dítě. Paní Kateřina k tomu uvedla: „Byla jsem se s Norbertem projít po vesnici. Vzpomínám si na to, že jsme šli zrovna kolem krámu a já chtěla jít něco koupit, když mi volala paní z krajského úřadu. Vytáhla jsem mobil z tašky a koukám, že mi volá paní X. Řekla mi, že našli pro nás nějaké miminko, ale víc mi do telefonu neprozradila. Chtěla, abychom přišli osobně, a pak nám všechno vysvětlí. Tak jsem se do toho obchodu nakonec ani nedostala, jak jsem byla z té správy roztržitá. Hned jsem volala samozřejmě manželovi, ať si vybaví volno v práci, že jdeme další den na schůzku s paní z OSPODu, že mají pro nás děťátko.“ Pán Ladislav řekl, že něčím podobným si pruž prošli při první adopci syna, takže se cítili být psychicky odolní: „My jsme v podstatě už něčím podobným prošli, když jsme adoptovali Norberta, tak možná i proto si nás jako vybrali. Když mi to manželka zavolala, tak jsem mněl ohromnou radost. Nemohl jsem se dočkat, až to dítě uvidím. Opravdu jsem se hrozně těšil.“ Paní Kateřina uvedla, že při prvním kontaktu s Markétkou plakala štěstím: „Jo, tak to víte, že jsem brečela jako malá (úsměv). Čekali jsme v takové místnosti, až nám ji přinesou ukázat, no a když se tam zjevila sestřička v náruči s Markétkou, tak já jsem byla úplně naměkko. Nemohla jsem se vynadívát, jaká byla roztomilá. Bylo to moc krásné miminko.“ Pan Ladislav doplnil: „Byla moc hodná, taková tichoučká. Ani nezaplakala, když jsme si ji vzali na ruky. Já jsem cítil pocit štěstí a radosti.“

7.6.4 Zachování anonymity v nemocnici

Paní Anna uvedla, že byla přijata do nemocnice na jednu noc, aby se naučila mýt, krmit a přebalovat. Zatímco byla hospitalizována, nikdo na oddělení nevěděl, z jakého důvodu ve skutečnosti přišla. Paní Anna: „V pondělí nám volali, v úterý jsme se byli na něho vlastně podívat v nemocnici a ve čtvrtek jsem vlastně šla tam do porodnice a byla tam aspoň s ním přes noc, aby mi aspoň sestřičky ukázali koupaní a co a jak. A v pátek jsem šla dom. Jako nemusela jsem tam s ním být, ale co si budeme povídat jako... Tak jsem aspoň chtěla

vykoupání, krmení. No všichni byly skvělí. Já jsem ještě byla i na jiném oddělení přijatá jako úplně jiná pacientka, která jde na operaci. Tam vlastně vůbec nikdo nic nevěděl, jenom sestřičky z novorozeneckého. Jako ráno na vizitě ještě i primář říkal: „Tak co? Břicho bolí Vás? Horečku máte?“ A ty sestry jenom koukali, protože taky nic nevěděli. Takže úplně super.“

Paní Dominika uvedla, že byla přijata do nemocnice až po pár dnech, protože neměli pro ni lůžko. Přijata byla na oddělení šestinedělí bez jakékoliv anonymity. Na oddělení věděl personál i ostatní klientky, že paní Dominika a pan Emil jsou budoucí adoptivní rodiče malého Františka z babyboxu. Paní Dominika: *„Oni pro mě teda neměli v porodnici místo. Já jsem vlastně mněla nastoupit už v pátek k němu, ale neměli pro mě lůžko. Takže tam byl chudák jakoby o víkendu sám. Já jsem vlastně jezdila jenom na krmení a koupání o víkendu. Takže jsem vlastně nastoupila až v pondělí, to už bylo místo, od pondělí do středy jsem tam byla. Opravdu se ke mně chovali, jako by byl můj. Akorát sestřičky mi povídali: „My jsme Vám ho hodně rozchovali.“ Říkám: „Tak děkuju.“ Na pokoji byli se mnou jinak ještě dvě maminky, ty to věděli (že je dítě z babyboxu), že jo, tak tam se to hned rozkřiklo. To věděli hnedka všichni. Jediný z čeho jsme mněli strach byl novinář z novin, jak tam fotil miminka, který tam chodil a nás chtěl pořád fotit, protože viděl, že je tam vlastně i tatínek se mnou, jako když jsme šli třeba na nějaké vyšetření. Ale to jsme říkali, ať se nezlobí, že ne, to jsme si jako netroufli.“*

Paní Gabriela nebyla do nemocnice přijata z důvodu nedostatku míst na oddělení. Paní Gabriela uvedla: *„V čase kdy byla Ivanka v nemocnici nebyly volná žádná místa na oddělení. Jako já bych i chtěla tam s ní být, ale nešlo to. Takže jsme za ní pořád jezdili. Bylo to náročný i z toho důvodu, že jsme mněli doma i Janičku, takže tam jako bylo hodně důležité pro nás, že nám i babičky pomohly. To bylo jako super. Jinak ten personál z nemocnice nás znal... Jinak to neměl kdo jiní vědět, jelikož jsem v tý daný nemocnici neležela.“* Přístup personálu opsala paní Gabriela jako neutrální: *„Byly tam některé sestřičky, které jako né že by byly protivné nebo tak, ale nebyly ani nijak extra usmívavé. Spíš to bylo takové jako, jo tady ji takhle vykoupete, tady ji nakrmíte... Jako já to už znala od Janičky, ale ta byla o něco větší, když jsme ji adoptovali a přece jen to byla už doba, co jsem to dělala naposled, tak člověk se potřebuje do toho nějak znovu dostat. No ale nemůžu říct, že by se tak chovali všichni. To vůbec. Byli tam i hodné sestry a lékaři, to bych jim nechtěla křivdit.“*

Paní Oldřiška bola do nemocnice přijatá jenom na jednu noc, rovněž jako paní Dominika. Na oddělení nebylo pro paní Oldřišku volné místo. Uvedla: *„Já jsem vlastně nakonec byla s Romankou v nemocnici jenom jednu noc, protože mněli plno. Já bych tam byla klidně i celou*

tu dobu s ní, jenomže to nešlo. Takže jsme tam za ni museli docházet. Než jsme se šli za ní prvně podívat, tak ona tam už pár dní jako byla. Zatím ji jako udělali vyšetření a takový ty testy všelijaký, kde v podstatě se snažili zjistit, nebo spíš vyloučit všechny možní onemocnění... No ale, když jsem tedy přijela do té nemocnice, tak tam samozřejmě sestřičky z novorozeneckého nás už znali, ty byly moc hodné a vstřícné musím říct. Na pokoji jsem byla s jednou maminkou, ta to taky věděla, takže bych řekla, že tam ta anonymita nebyla nějak obzvláště veliká. Někdo to věděl, někdo ne. Nijak zvlášť jsme se nesnažili to držet v tajnosti, ale ani jsme to neříkali všude... prostě jsme to ani neřešili.“

Paní Kateřina strávila s Markétkou v nemocnici 2 noci. Přístup personálu opsala jako velmi dobrý. Z důvodu zachování anonymity byla paní Kateřina umístěná na pokoj sama. Paní Kateřina: *„Musím říct, že se nám snažili vyjít vstříc jak to jen šlo. Když mně přijali na to šestinedělí, tak se zrovna uvolnil pokoj, takže jsem mněla možná spíš štěstí, ale ti dvě noci jsem tam vlastně byla sama. V podstatě ti maminky co tam byly na tom oddělení, vůbec netušily, že Markétka je z babyboxu. Jenom sestřičky znali pravdu.“*

7.6.5 Adopční proces

Dotazovaní vysvětlovali průběh adopčních procesu, a zda se během něj vyskytly nějaké komplikace, zejména zda biologická matka nebo jiný člen rodiny projevil zájem vrátit se k dítěti a postarat se o něj. Ve čtyřech případech neprojevil zájem nikdo, v jednom případě projevila zájem údajně příbuzná osoba dítěte, což se však v konečném důsledku nijak neprojeвило na adopčním procesu.

Paní Dominika: *„My jsme vlastně dostali předběžný opatření od soudu jako, aby jsme si ho (Františka) mohli převzít do péče (v dubnu). To předběžný opatření nám vystavili asi dvakrát po měsíci a pak někdy v červnu už byl soud a dostal jméno František a dali nám přímo péči před osvojením a čekalo se pak do toho října ještě, tam jsme chystali ti papíry pro osvojení, které se podávaly někdy před Vánocemi, a pak bylo přímo v březnu to osvojení...“* Paní Dominika se zamyslela a po chvíli znovu zrekapitulovala: *„V dubnu, květnu a červnu jsme měli jakoby předběžné opatření na něho a pak v červnu soud rozhodl o péči před osvojením, která trvala až do března. Tehdy soud rozhodl, přímo o osvojení. Proste tam je to prodloužení, se dělá tím půl rokem, tam se to zdržuje, já jsem myslela, že to budeme mít do Vánoc. A tam se kdokoliv z té biologické rodiny mohl přihlásit. I když už v tom červnu nám soudkyně povídala, že kdyby se někdo přihlásil, tak by to bylo hodně těžký to dokazování, že už se zákon jakoby přiklání na naši stranu. Jinak komplikace jsme neměli vůbec žádný.“* Pán

Emil doplnil manželku: „*Jediný co v podstatě bylo, ne jako nějaký problém neřešitelný, ale vyvstal tam takový problém jako s tím, že manželka byla v tu dobu na „pracáku“ (pracovní úřad), takže opatrovnictví v té době předadopční péče, tak kdo bude opatrovníkem... Tak tam jsme se domlouvali s magistrátem, že aby si opatrovnictví udělal magistrát města, a my budem v podstatě jenom jako osvojitelé a u nás bude probíhat jenom ta předadopční péče...“* „*Že se budem o něj starat a voni budou poručníci, takhle nějak to bylo. Mně to bylo úplně jedno. Já jsem jen říkala, ať už je doma (smích)*“ dokončila pani Dominika.

V případě paní Gabriely a pána Huberta se rovněž nevyskytli v průběhu adopčního procesu žádné komplikace. Paní Gabriela: „*Jo tak to bylo v případě Ivanky o něco jako jiného jako u Janičky. Akorát, že vlastně Janičku jsme si brali přímou adoptí. A teď to bylo tak, že nejprve jsme dostali takový to předběžný opatření, že jo. Tam to bylo jakoby hned, že to nám jako vydali, mám pocit, teď už nevím přesně do 24 hodin, nebo tak nějak. To bylo rychlý. Pak teda jsme si ji (Ivanku) mohli vzít domů. Potom teda k nám chodili domů na kontroly, jako jestli je všechno v pořádku, jestli holkám nic nechybí nebo tak... Takže to nám to pak prodlužovali to předběžný opatření. To nám ho prodloužili na třikrát asi, nebo tak nějak... Pak tedy přišel soud, že jo. No to byl soud jako nejdříve pro to zrušitelné a teprve pak byl soud na nezrušitelné osvojení. To jsme jako dostali i rodný list, kde jsou uvedena už naše jména jako rodičů. To pak jako padne kámen ze srdce. Je to obrovská radost, že už je to dítě i po ty právní stránce Vaše a už Vám ho nikdo nevezme. Je to moc hezké.*“ Pán Hubert doplnil, že v průběhu soudního řízení se nevyskytli žádné komplikace: „*Všechno šlo až moc hladce, mám pocit. Bylo to až neuvěřitelný...“*

Paní Kateřina a pán Ladislav měli průběh procesu osvojení obdobný jako předchozí páry. Pán Ladislav stručně uvedl: „*Jo, takže to bylo tak, že když se nám tedy ozvali, že mají pro nás nějaký to miminko, tak jsme se šli na ní podívat, že jo. Pak teda když jsme se rozhodli, že si ji vezmeme, tak jsme dostali takový předběžný opatření, které se prodlužuje každé měsíc. Následně vlastně už nám byla Markétka svěřena do péče před osvojením. No a nakonec, to bylo asi tak, po roce ji nám dali už definitivně. To byl vlastně soud o nezrušitelné osvojení.*“

Ani v případě procesu osvojení si Romanky neuvedli paní Oldřiška a pán Pavel žádné komplikace. Pán Pavel: „*Před tím jak jsme si odvezli Romanku domů, tak jsme dostali takové to předběžné opatření. To je jako vystaveno na měsíc, takže to se pak jako musí prodlužovat. Pak nám ho tedy prodloužili o měsíc, tak to bylo nějak v červnu, pak ještě v červenci taky, no a pak jsme jako měli ten první soud... nebo vlastně nám to možná ještě jednou prodlužovali, ten papír... teda to předběžné opatření. A teda až pak byl teda ten soud první a po roce už byla Romanka naše.*“ Paní Oldřiška uvedla, že komplikace během soudního procesu nebyli

žádne: „*Ne, potíže nebyli žádné. Soud proběhl hladce. To jako, nevím, jestli je to pokaždý takovýhle, ale my si nemáme vůbec nač stěžovat.*“

U pána Borise a paní Anny probíhal soud rovněž bez komplikací. V nemocnici jim bylo řečeno, že se údajně pokusil někdo z rodiny informovat o dítěti, no jednalo se jenom o jeden telefonát, po kterém už víc o dítě neprojevil zájem nikdo z biologické rodiny. Pán Boris: „*To bylo jako fakt dobrý (průběh adopce). Ani jsem to nečekal. Fungovalo to bezvadně. To předběžný opatření vlastně to bylo během jednoho dne vydaný, a vlastně ještě než jsme Cyrila dostali domů a pak už byl soud vlastně až... To předběžný opatření se prodlužovalo každý měsíc až do září a pak byl první soud a druhý soud. Ale to už byla spíš jenom taková formalita. Pokaždé byl jinej soudce, ale i to fungovalo dobře. V březnu jsme ho dostali, Cyrilka, a pak první (soud) byl v září a pak byl druhý za rok v říjnu nebo v listopadu, nejdřív bylo to zrušitelný a pak nezrušitelný (osvojení). Po půl roce a pak po roce bylo všechno vlastně vyřízený. Jinak bylo všechno bez problémů.*“ Paní Anna doplnila: „*Jo a ještě nám řekli, že někdo tam volal (do nemocnice), ale to mohl být nějaký novinář... těžko říct kdo to mohl být. Řekli jim, že tam se musí jako dokazovat rodičovství přes DNA testy a tak... Pak už se nikdo teda neozval.*“

7.6.6 Přijetí dítěte v rodině a ve společnosti

Dotazovaní opisovali přístup příbuzných, kamarádů a okolí ke skutečnosti, že mají adoptované dítě z babyboxu.

Rodina i okolí paní Anny a pána Borise přijali Cyrila velice pozitivně. Paní Anna: „*Všichni v pohodě jako my už máme vlastně v rodině taky adoptovaného jednoho... Vlastně taky je maminka, teta... takže ono pro nás by to bylo jako už až skoro divní kdyby nebyl adoptovanéj (smích)... Né jako, v rodině v pohodě.*“ Pan Boris: „*Jako taková klasika, místní vesnický drbny ty jsou zvědaví na dítě, i když se normálně narodí natož tohle. Tak jasný byly takový, který chtěli vidět, jestli nemá třeba tři ruce nebo tak, jestli není v něčem speciální. Ale ku příkladu tady dole sousedi, ty máme bezvadný, ty jsou úplně v pohodě, ty ho úplně zbožňují. Tady na ně huláká za plotem, spolu debatují pořád. Samozřejmě jsou lidi, kteří si šeptají za zády, ale ty jsou všude. A v práci vlastně taky vědí, že je z babyboxu a tam taky úplně v pohodě.*“ Paní Anna: „*U mě vědí jen, že je adoptovanéj. Ale to jako z toho důvodu, že jsem změnila práci. Tak proto to tam nevědí.*“

Paní Dominika opisovala přijetí Františka velmi pozitivně, či už v rodině anebo v blízkém okolí. Přátelé i rodina jim byli velikou oporou. Paní Dominika: „*U nás my máme, prostě strašně moc známejch, u nás snad každéj druhý den někdo byl. Jednak rodina ta přijela*

okamžitě. Babička ta čekala doma, ta chtěla i natočit příjezd... Babičku jsem tam vzala hned o toho víkendu, Emilova máma, když jsem tam docházela na krmení, tak jsem ji vzala... nakonec mi dovolili ho (Františka) vzít do tí jakoby předchodbičky takový, tam ho viděla naživo a brečela, že jo, jako úžasný. Emilova babička taky, vlastně prababička. Já už mamku nemám, ale tatka má přítelkyni, takže ty mají taky krásnej přístup. K tomu bráchy oba, jeden má taky dvě děti, druhéj nemá, ale oba taky mají jako skvělý přístup. A hlavně taky jako z bývalý práce. Ono když je to dítě z babyboxu tak ono je to jako jak to mám říct... ono je to takový jako medializovaný, pak to bylo i v televizi, tak to ty lidi tak jako prožívají. I když jsem se pak s někým o tom jako bavila tak říkali: „Já jsem si na tebe vzpomněla. Vždyť to bylo v televizi, že tam je dítě v babyboxu.“ Jo jako my jsme to registrovali, že tam je, ale jsme nečekali, že dostanem dítě ze svýho kraje. A každej mi řekl: „My jsme si na Vás vzpomněli, my jsme vám to přivolali.“

Janička a Ivanka spolu vycházejí velice dobře. Pán Hubert řekl: „Janička se nemohla dočkat až Ivanku přivezeme domů. Hrozně moc se těšila, že si bude mít s kým hrát. Holky spolu vycházejí velmi dobře. Občas se samozřejmě stane, že se neshodnou, ale to si myslím, že je docela normální. Většinou to bývá, jenom když se spolu hrají. Jinak rodina jako taky obě holky přijala s otevřenou náručí. Obě babičky se na vnučky hrozně moc těšily. Samozřejmě je jako správné babičky rozmazlují a udělali by pro ně první – poslední (smích). Ale to my všichni. Prostě jsou to naše zlatíčka.“ Paní Gabriela zase hovořila o tom, jako přijali skutečnost, že mají dítě z babyboxu jejich sousedé a širší okolí: „Tím že bydlíme na vesnici, tak to tady samozřejmě každý ví, že Ivanka je z babyboxu a Janičku máme adoptovanou. Tady se neutají vůbec nic. Já myslím, že ještě jsme ani domů nepřišli a už to všichni věděli. Zvědaví byli naprosto všichni, to jsem si jistá, ale teď už to snad neřeší nikdo. Možná ještě někteří starší sousedi, ale nikdo se nechová nijak, jak bych to řekla... neuctivě nebo tak.“

Když přijeli paní Oldřiška a pán Pavel s malou Romankou domů, čekala je celá rodina. Pán Pavel: „Jak jsme přijížděli domů, tak nás už celá rodina čekala nastoupená před barákem. Babičky i dědečkové se už nemohli dočkat. Přivítání bylo moc hezké, hrozně se těšili, až jsme je pak skoro nemohli dostat z domu, že... (smích). Jako hodně si ji oblíbili. I teď k nim pořád jezdí na víkendy, nebo někdy i v týdnu u nich přespí. Romanka je hodně společenská, takže má kamarády už jako i u nich na hřišti, ona vůbec nemá problém.“ Paní Oldřiška uvedla: „Jo, to víte. Rodina jí přijala bezvadně. Taky máme teď hodně kamarádů, co mají taky jako malé děti. Takže spolu pořád jezdíme někam, nebo se navštěvujem a tak...“

Rodina paní Kateřiny neměla problém s přijetím dětí, ale rodina pána Ladislava nepřijala fakt, že mají obě děti adoptované. Pán Ladislav nechtěl velmi o této skutečnosti hovořit, no uvedl

v zkratce: „Už když jsme adoptovali Norberta, tak to bylo takové... no nebyli s tím jako ztotožnění, že Bertík není náš. Ty vztahy začali tak nějak jakoby chladnout. Prostě bylo cítit, že jim to je jako nepříjemný. A když pak přišla ještě Markétka, tak to bylo už úplně špatně. Dnes už na to ani nemyslíme, ale tak zamrzí to, že. No, co se dá dělat?“ Po chvílce ticha paní Kateřina dodala: „Jako ale na druhou stranu jsou tu moji rodiče. Ty nám hodně pomáhají a taky kamarádi. Ty nás jako i obdivují, že jsme do toho šli, že jsme se na to dali.“ Paní Kateřina dále popsala, jako spolu vycházejí obě děti: „Bertík se moc rád hraje na staršího brácha, jakože poučuje Markétku a tak (smích), ale taky se samozřejmě mají moc rádi, nebo se dokážou pohádat, nebo taky se někdy mezi sebou poperou. Prostě se chovají jako všechny děti, jako normální sourozenci.“

7.6.7 Pozitiva a připomínky k procesu

Každý dotazovaný měl možnost vyjádřit svůj názor k adopčnímu procesu. Dotazovaný uvedli nejen své postřehy a připomínky k procesu, ale naopak i své pozitivní zkušenosti.

Paní Anna s panem Borisem byly velmi spokojeny s průběhem celého procesu. Na dítě čekali jen přibližně 2 roky. V jejich případě se nevyskytly žádné komplikace, proto celý průběh hodnotili velmi pozitivně. Pán Boris: „Všechno proběhlo úplně hladce. Fakt v pohodě. My jsme neměli žádné komplikace. Akorát zajímavé bylo, že z ti skupiny, co jsme chodili na tu přípravu, jsme byly jediný pár, co chtěl jako dítě z babyboxu. Já myslím, že kdyby dneska věděli, jak my jsme to mněli jednoduchý, tak by ho chtěli všichni. Jinak jako ta příprava byla fajn. Tam jsme se dozvěděli hodně zajímavých věcí. Já bych řekl, že tu přípravu by mněl absolvovat každej, kdo chce miminko. Když to řeknu, když jako chodíme do školky a tam vidím některý ty děti a rodiče, tak jako některý by to potřebovali hodně. No nebylo to od věci, ta příprava, některý ty přednášky byly zajímavý.“

Paní Oldřiška s panem Pavlem měli stejně jako paní Anna s panem Borisem průběh procesu bez komplikací a proto ho hodnotili stejně kladně. Pán Pavel: „Připomínky asi nemáme žádné, vid' (na manželku). Paní ze sociálky byly hrozně milé a nápomocné. Se vším nám poradily, pomohly. Soud i díky nim proběhl bez potíží.“

Paní Gabriela a pán Hubert neuvedli žádné pozitiva ani negativa procesu. Pán Hubert: „Já nevím. Tam snad nebylo nic takového...“ Paní Gabriela potvrdila slova pána Huberta: „Taky nevím, co bych k tomu řekla. Ono to bylo všechno asi tak jak to mnělo být. My už jsme si jednou tou adopcí prošli, tak jsme věděli zhruba, co nás čeká.“

Pánovi Emilovi se nepozdával způsob získání osobní charakteristiky od zaměstnavatele: „Co se týkalo komunikace... já jsem potřeboval ještě potvrzení z práce, že dělám, tam kde dělám,

ted' oni potřebovali charakteristiku pracovníka jako takovou, jestli chodím do práce v čas a tak... To byl jako takovej problém, jako to jsem si musel zařizovat já sám. Říkám, to si můžu napsat doma na počítači i sám, přijít do práce a nechat si to jenom potvrdit a bude to. To by mněli jako z pozice sociálky řešit voni, né já... Ten postup je takovej jako nedomyšlenej.“ Paní Dominika uvedla, že by očekávali nějakou finanční pomoc aspoň na začátek: *„Jako já jsem třeba čekala, že dostaneme nějakou finanční částku, nebo ne my, ale to dítě, že něco dostane aspoň do toho začátku, když je to takhle nahonem. Ale nic. Jako máme nárok na rodičák (rodičovský příspěvek) a tak, ale jinak nic.“* Pán Emil doplnil: *„...třeba do porodnice musela dojíždět každý den, protože nemněli hnedka pro ni lůžko. Pak jako jsme jezdili hodně po doktorech, protože tam nebyla známa jako ta anamnéza. Takže jsme museli dojíždět, protože jsme nemněli doktora v místě bydliště. I z tohohle hlediska je to dost nákladný. A třeba pěstouni, ty dostávají odměnu, ale i to dítě dostává nějaký to kapesný. Tak proč tyhle děti peníze dostanou a ti druhý ne. Já vím, že peníze jim jako nemůžou v životě nahradit rodiče, tak ale v dnešní době je to dost nákladný a každý si rozmyslí, jestli bude mít dítě nebo ne. I proto ti holky odkládaj ti děti. Takže stát by se o tyhle děti mohl postarat, či už formou spoření na studium, nebo nějak jinak.“*

Pan Ladislav s paní Kateřinou nemněli taky žádné připomínky k procesu. Paní Kateřina uvedla, že se jí líbil přístup sociálních pracovníků, ale jinak neuvedla žádné další připomínky: *„Musím říct, že paní z OSPODU byla moc milá, všechno nám znovu vysvětlila i když jsme už jednou tím procesem procházeli. Ale jako, že bychom měli nějaké připomínky k tomu, tak to ne...“*

8 DISKUZE

Cílem výzkumného šetření této práce bylo zjistit význam vzniku babyboxů pro nechtěné nově narozené děti a jejich adoptivní rodiny. Kvalitativní výzkum ukázal, že rodiče, kteří si adoptovali dítě odložené do babyboxu, vnímají vznik těchto „bedýnek“ pozitivně, protože právě díky babyboxu se dostalo do jejich rodiny dítě, které si mohli osvojit, vychovávat ho a zahrnout jej svou láskou. Důkazem toho byli i reakce dotazovaných při otázce: „*Jaké jste měli pocity při prvním kontaktu s děťátkem?*“ Všichni dotazovaní popisovali své pocity při prvním kontaktu jako krásné a šťastné chvíle, vyjadřovali pocit radosti, vděky a lásky. A to nejenom mámy, ale i někteří otcové reagovali dokonce pláčem, když se poprvé dozvěděli, že budou rodiči, nebo když poprvé uviděli svoje budoucí dítě.

Radost z přijetí nového potomka byla nepochybně znásobena i tím, že osvojitelé nemohli mít dítě přirozenou cestou, jak uvedli při otázce: „*Z jakého důvodu jste se rozhodli pro adopci?*“ Ve třech případech se dotazovaní rozhodli pro osvojení dítěte prostřednictvím adopce z důvodu sterility jednoho z partnerů, z toho ve dvou případech se jednalo o sterilitu partnerky, v jednom případě byla důvodem sterilita partnera. Ve dvou případech byla důvodem adopce infertilita partnerky.

To, že nejen osvojitelé odložených dětí vnímají založení babyboxů v České republice pozitivně, ale i laická veřejnost jejich vznik vnímá jako prospěšnou věc, dokazují i výzkumné šetření bakalářských a diplomových prací zaměřené na tuto tematiku.

Na průzkum informovanosti veřejnosti o babyboxech se zaměřila například Jarmila Turečková ve své bakalářské práci na téma „Zkušenost s babyboxem, anonymní porody a utajené porody“. Cílem práce bylo zjistit, zda respondenti znají babyboxy, jak je vnímají a jaký je jejich názor na danou problematiku.

Sběr dat k výzkumné části práce autorka realizovala od listopadu 2009 do ledna 2010. Celkový počet respondentů byl 234 (100%). O babyboxu slyšelo až 99,1% respondentů, tedy 232 dotázaných a jen 0,9%, tedy 2 respondenti se o tuto problematiku nezajímali. Vznik babyboxů považuje 153 respondentů (65%) za záchranu nového života. Zásadně proti vzniku babyboxů, se nevyjádřil žádný respondent. U čtyř respondentů (2%) se projevila lhostejnost vůči vzniku babyboxů označením možnosti "je mi jedno, že existuje". Mezi čtyřmi respondenty, kteří zvolili tuto odpověď, se objevil i zdravotnický pracovník, který by měl mít podle autorky dostatek informací o dané problematice a ženě v tísní poskytnout pomoc. Při otázce postojí k ženám, které odkládají dítě do babyboxu, až 117 respondentů (50%) bylo

toho názoru, že matky by se o dítě chtěli postarat, ale jejich špatná životní situace jim to neumožňuje (Turečková, 2010).

V bakalářské práci "Babybox jako fenomén současné společnosti" od Zuzany Posejpalové bylo provedeno průzkumné šetření, jehož cílem bylo zjistit míru informovanosti veřejnosti ve věkové kategorii 18 a více let. Zúčastnilo se ho 233 respondentů (100%) v období od prosince 2011 do ledna 2012. Respondenti byli vybráni na základě náhodného výběru, s rovnoměrným zastoupením mužů a žen.

Otázky byly mimo jiné zaměřeny na ověření znalostí o babyboxu (vysvětlení pojmu, umístění), názory na jejich budování a legislativu, důvody odložení dítěte.

Z šetření vyplynulo, že 224 respondentů (96%) ví, co je Babybox a kde by nejbližší hledali. Ti, co souhlasili s budováním babyboxu, si myslí, že jednání matky není protiprávní (217 respondentů, 93%). Podle autorky mají hlavní zásluhy na informovanosti média, které přinášejí zprávy o každém odloženém dítěti do babyboxu a postoj společnosti k babyboxu hodnotí jako pozitivní. Mezi nejčastější označovanými důvody, proč matka dítě odkládá, byly finanční situace (61 respondentů, 26%), nechtěné těhotenství (58 respondentů, 25%) a to, že se matka o dítě nechce starat (56 respondentů, 24%). (Posejpalová, 2012)

V bakalářské práci Marcely Alexanderové s názvem "Babybox - jejich význam a využití v praxi" bylo hlavním cílem praktické části zmapovat názory na funkci a dostupnost babyboxu dospělé populace v ČR. Soubor se skládal ze 100 respondentů (100%), kteří vyplňovali dotazník v období od prosince 2006 do ledna 2007.

Všichni respondenti uvedli, že mají představu o tom, co babybox je. Nejčastěji se o něm dozvěděli z denního tisku a televize. 88 respondentů (88%) se domnívá, že babybox je zařízení, které může zachránit dítěti život a pouze 2 (2%) nesouhlasí s babyboxy, jako novou alternativou pro odkládání novorozence. Někteří respondenti by spíše preferovali jiné varianty, nejčastěji označovali utajený porod (71 respondentů, 71%). Jako důvody, proč je dítě matkou odloženo, byly voleny psychická nezralost matky a její ekonomická situace (61 respondentů, 61%). V době, kdy bylo šetření prováděno, byly v ČR otevřeny pouze 3 babyboxy. O tom, že je toto množství nedostatečné, bylo v té době přesvědčeno 92 respondentů (92%). (Alexanderová, 2007)

Na odlišný soubor respondentů byla zaměřena bakalářská práce "Náhradní rodičovská péče v ČR" Marie Coufalové. Cílem práce bylo zjistit úroveň informovanosti v oblasti náhradní rodičovské péče u studentek oborů Porodní asistentka a Zdravotní sestra (55 respondentek) na Lékařské fakultě Masarykovy univerzity v Brně oproti mladým lidem z laické veřejnosti (47 respondentů). Průzkumné šetření bylo provedeno formou dvou odlišných dotazníků

(dotazníky pro porodní asistentky a všeobecné sestry obsahovaly navíc odborné otázky týkající se péče o ženu).

K tématu babybox byly vztaženy 3 otázky. Bez ohledu na vzdělání byl 92 respondentům (90%) známý pojem babybox. Průzkumné šetření ale ukázalo, že v problematice jsou lépe orientovány studentky jako laici, přesto jsou však jejich znalosti z oblasti náhradní rodinné péče podle autorky práce nedostačující (Coufalová, 2009).

Tak jako v České republice i ve Švýcarsku je laická veřejnost přesvědčena o užitečnosti Babyfenster - schránek na odkládání nechtěných dětí. Potvrdil to průzkum veřejného mínění, který se uskutečnil v září roku 2014. Až 93% dotázaných odpovědělo, že Babyfenster je velmi užitečné a pouze 3% jejich existenci neschválilo (Ghannamová 2015, s. 136).

Podobný průzkum byl zprostředkován japonskými novinami Nichinichi ve městě Kumamoto. Proběhl v roce 2007. Respondenti byli oprávnění voliči. 49% z nich považuje „stork's cradles“ za nutné, 14,9% za naprosto zbytečné a 33% označilo odpověď „nemohu říct“.

Ve stejném roce byl proveden i online průzkum a zúčastnilo se ho 4400 Japonců. Za nezbytné v Japonsku považuje babybox 2596 Japonců (59%), pro 1232 (28%) z nich jsou zbytečné a zbývajících 572 (13%) se nemohlo rozhodnout. Proběhlo i online hlasování. Z 1092 osob (100%) bylo 678 pro (63%) a 404 proti babyboxu (37%). (Asai, 2013)

Společnost STEM/MARK uskutečnila v srpnu 2011 průzkum veřejného mínění o babyboxech v ČR. Výzkum byl proveden formou internetového dotazování respondentů ve věku od 15 do 59 let. Šetření se celkově účastnilo 534 osob.

Podle výsledků výzkumu souhlasí s babyboxy 513 dotázaných (96%), 16 (3%) se o téma nezajímají a 5 respondentů (1%) s babyboxy nesouhlasí. I v tomto výzkumu uváděli respondenti jako nejčastější důvod odložení dítěte těžkou životní situaci matky. Podle respondentů je největší přínose babyboxů v tom, že zachrání život dítěte a dále mu dávají šanci na lepší budoucnost (357 respondentů, 67%). V době, kdy se uskutečnil výzkum, bylo v ČR zřízených celkem 44 babyboxů. Téměř čtyři pětiny (422 respondentů, 79%) se domnívali, že by se měl tento počet babyboxů navýšit (www.simar.cz)

Laická veřejnost byla za vytvoření dalších babyboxů. Odpůrci babyboxů z odborné veřejnosti namítají a počet babyboxů by zredukovaly. Pokud však je snaha snižovat počty odložených dětí do babyboxů a redukovat počty schránek, je nutné prozkoumat a i odhalit nedostatky alternativních možností vzdání se dítěte. Alternativní možností k babyboxu je možnost родit v režimu utajeného porodu, který preferují nejen odpůrci babyboxů, ale i jeho zastánci.

Utajený porod je od roku 2004 v České republice uzákoněn. Stejně byl uzákoněn i na Slovensku, ale praxe ukázala, že ani tato forma vzdání se dítěte, není dokonalá. Občanské

sdružení Šanca provedlo na Slovensku analýzu praxe utajeného porodu na základě zpětné vazby od žen, které volali na linku tohoto sdružení a režim utajeného porodu samy absolvovali. (Ghannamová 2015, s. 173)

Analýza byla provedena ve dvaceti slovenských městech, ve kterých se nacházejí Hniezda záchranu, v průběhu měsíců března a dubna 2014. Sledovaných bylo několik faktorů, jako například: příjem matky na gynekologické oddělení, ochrana osobních údajů, proplácení péče o dítě pojišťovnami atd. Analýza zjistila řadu nedostatků v různých nemocnicích v aplikaci utajených porodů v praxi. Velkým nedostatkem bylo například to, že žádost o utajený porod se v některých nemocnicích podávala přes centrální příjem, takže osobní údaje matky nebyly uchovány zvlášť. V některých nemocnicích dokonce bylo zjištěno, že pacientčino skutečné jméno i rodné číslo bylo uvedeno přímo do nemocničního systému. Nejzávažnějším problémem však asi bylo zjištění, že pokud se v nemocnici zachovala anonymita matky a její údaje byly při utajeném porodu uloženy do zapečetěné obálky, tato dokumentace dále putovala bez jakéhokoliv označení, podle kterého by v budoucnu mohlo dané dítě najít svou biologickou matku. Tímto krokem ztratil utajený porod svůj význam a prakticky se nelišil od odložení dítěte do babyboxu. (Ghannamová 2015, s. 174 – 184)

Doporučením pro praxi je vytvořit oficiální seznam všech dětí z babyboxu, například prostřednictvím webové stránky, aby mohli být tyto děti sledovány až do dospělosti. Pozorovány by mohli být děti, pro které se matky vrátili, ale rovněž děti, které byli dány k adopci, aby mohli autenticky vypovědět o tom, jak je ovlivnil fakt, že byli odloženi do babyboxu, jak se s touto situací vypořádali oni sami a jaký to mělo vliv na jejich osudy.

8.1 Limity kvalitativního výzkumu

Limitem výsledků výzkumu mohlo být zkoumání vzorku rodin, u kterých proběhl soud bez jakýchkoli komplikací. V případech, kdy se matka rozhodla vrátit pro dítě, by byl průběh soudu odlišný. Rodiny by nemuseli vnímat babyboxy tak pozitivně jako tomu bylo v případech, které jsou uvedeny v této diplomové práci.

Dalším limitem výsledků mohl být fakt, že rozhovory byly provedeny jen s osvojiteli dětí z babyboxu. V práci chybí možnost srovnání rozhovorů s matkami, které odložili svoje dítě, které jim bylo následně soudem vráceno do péče.

9 ZÁVĚR

Naší diplomovou prací byly zjištěny a popsány osudy dětí z babyboxů a jejich osvojitelů. Byly zkoumány nejenom vztahy v nově vzniknuté rodině, ale taky reakce příbuzných, přátel a ostatního okolí na situaci, kdy do rodiny přibude dítě, které není pokrevně příbuzné s rodiči a u kterých není známý jejich původ. Prostřednictvím kvalitativního šetření, které bylo prováděno formou polostrukturovaných rozhovorů, byli zjišťováni skutečnosti, které doprovázejí proces rozhodování se, jestli dítě z babyboxu do rodiny přijmout, dále proces adopce a různé přidružené problémy vznikající v procesu osvojování si dítěte. Rozhovory byly prováděny s 5 páry rodičů, kteří si osvojili dítě z babyboxu a kteří byly ochotni se se svými zkušenostmi a pocity podělit.

Dotazovaní udávali důvody, které jich vedli k osvojení si dítěte. Vyjadřovali se k adopčnímu procesu, k jeho průběhu a komplikacím, jaké si stanovili podmínky při adopci. Opisovali pocity při prvním kontaktu s dítětem. Popisovali vztahy rodiny k osvojenému dítěti a začlenění se dítěte do společnosti.

Výsledky našeho kvalitativního průzkumu v souvislosti s kvantitavními výzkumy, průzkumy veřejného mínění o babyboxech (Turečková, 2010; Posejpalová, 2012; Alexanderová, 2007; Coufalová, 2009; Ghannamová 2015; Asai, 2013), s analýzy výpovědí dotazovaných byli shledáni jako pozitivní dopad babyboxů na život odloženého dítěte do něj. Ani jedna z dotazovaných rodin, dokonce ani nikdo z respondentů průzkumů, neuvedl zásadní ne k babyboxům. Vyjádření všech rodin směřují k absolutnímu souhlasu se zřizováním babyboxů. Ve všech případech se rodiny cítily nově příchozím členem obšťastněny. Sice není prokazatelné, že babyboxy dětem zachraňují život, ale po zhlédnutí všech rodinných situací téměř s jistotou můžeme tvrdit, že kvalita života dítěte odloženého do schránky, je vyšší nežli kvalita života dítěte odloženého na ulici, v parku či v odpadcích, jelikož děti v rodinách dotazovaných prosperují, rozvíjí se a jsou milované.

POUŽITÁ LITERATURA

BALLING, Marion. Projekt verejných schránok na odloženie novorodencov (Babyfenster). In: *Zborník z medzinárodnej konferencie Dieťa je dar*. Bratislava: Šanca pre nechcených, 2014, s. 34 – 36.

BURKETT, Tricia. Myšlienka verejných schránok na odloženie novorodencov (Safe Haven) odstrániť hniezda záchrany. In: *Zborník z medzinárodnej konferencie Dieťa je dar*. Bratislava: Šanca pre nechcených, 2014, s. 28 – 30.

GHANNAMOVÁ, Anna. *Nechcené tajomstvá*. 1.vyd. Bratislava: o.z. Šanca pre nechcených, 2015. ISBN 978-8-097-1999-06.

HENDL, Jan. *Kvalitatívni výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 3.vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0219-6.

HESS, Ludvík. *Co jste se v novinách nedočeli o babyboxech*. 1.vyd. Praha: Petrklíč, 2009. ISBN 978-80-7229-233-2.

MACHÁLEK, Emil. Historie a současnost. *Sanquis* [online]. 2007, roč. 2007, č. 54, s. 39-40 [cit. 2015-12-19]. ISSN 1212-6535. Dostupné z: <http://www.sanquis.cz/index1.php?linkID=art55>

KANEPAJA-VANAGA, Edite. Hniezdo záchrany: miesto pre život dieťaťa v Lotyšsku, skúsenosti počas rokov 2009 – 2014. In: *Zborník z medzinárodnej konferencie Dieťa je dar*. Bratislava: Šanca pre nechcených, 2014, s. 38 – 40.

KODRIKOVÁ, Zuzana. „Anonymní“ porody – jsou skutečně utajené?. *Právo a rodina: rodina, manželství, děti a mládež, dědictví: rodinné právo*. Praha: Linde, 2000 - 2005, č. 11, s. 17-20. ISSN 1212-866X.

KÚMMEL, Jan a JANKŮ, Petr. Legální anonymní odložení novorozence - současné možnosti v ČR. *Praktická gynekologie* [online]. 2007, roč. 11, č. 4, s. 174-176 [cit. 2016-03-20]. ISSN: 1211-6645; 1801-8750 (elektronická verze). Dostupné z: http://www.prolekare.cz/pdf?ida=pg_07_04_06.pdf

LISCHKA, Andreas. Neznámi rodičia a dôsledky na vývoj detskej identity. Posúdenie Koncepcie a skúsenosti z Rakúska z rokov 2000 – 2014. In: *Zborník z medzinárodnej konferencie Dieťa je dar*. Bratislava: Šanca pre nechcených, 2014, s. 52 – 55.

SCHNEIBERG, František. Proč říkají NE babyboxům. *Zdravotnické noviny* [online]. 2006, roč. 55, č. 16, s. 20 [cit. 2016-03-18]. ISSN: 1805-2355; 1214-7664 (elektronická verze). Dostupné z: <http://zdravi.e15.cz/clanek/mlada-fronta-zdravotnicke-noviny-zdn/proc-rikame-ne-babyboxum-172427>

Internetové zdroje

About us. In: National Safe Haven Alliance [online]. ©2015 [cit. 2016-02-25]. Dostupné z: <http://www.nationalsafehavenalliance.org/>

ASAI, Atsushi a ISHIMOTO, Hiroko. Should we maintain baby hatches in our society. *BMC Medical Ethics* [online]. 2013, issue 14 [cit. 2016-04-10]. Dostupné z: <http://www.biomedcentral.com/1472-6939/14/9>

Baby Box Children. In: Babybox [online]. [cit. 2016-02-29]. Dostupné z: <http://www.babybox.lv/index.php?id=49>

Dnes ve Zlíně!. In: Babybox [online]. Praha, © 2010 [cit. 2016-03-23]. Dostupné z: <http://www.babybox.cz/?p=aktuality-archiv&r=2007&m=12&d=6>

Fakultní nemocnice Olomouc. In: Babybox [online]. Praha, © 2010 [cit. 2016-02-12]. Dostupné z: <http://www.babybox.cz/?p=babybox&id=3>

Kriminalita. In: Policie [online]. © 2015 [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>

Nielen o adopcii: Z histórie starostlivosti o opustené deti. *Adopcia* [online]. © 2004-2010 [cit. 2015-12-08]. Dostupné z: <http://www.adopcia.sk/historia.htm>

Problematika babyboxů. In: Babybox [online]. Praha, © 2010 [cit. 2015-01-12]. Dostupné z: <http://www.babybox.cz/?p=problematika>

Proces zprostředkování. In: Ministerstvo práce a sociálních věcí. [online]. 2013 [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/14502>

Saint-Gobain. In: Babybox [online]. Praha, © 2010 [cit. 2016-02-05]. Dostupné z: <http://www.babybox.cz/?p=a-rwe>

Statistiky babyboxů. In: Babybox [online]. Praha, © 2010 [cit. 2016-01-30]. Dostupné z: <http://www.babybox.cz/?p=statistiky>

ŠPILAROVÁ, Štěpánka. Anonymní a utajený porod. *Adam Česká republika* [online]. © 2010, [cit. 2016-03-20]. Dostupné z: <http://www.adamcr.cz/informacni-odbor/nahradni-rodinna-pece/pravni-a-eticka-problematika/anonymni-a-utajeny-porod>

Základní pojmy. In: Adopce. [online]. ©2010 [cit. 2016-02-16]. Dostupné z: <http://www.adopce.com/adopce-osvojeni/zakladni-pojmy/>

Zákon o utajených porodech. In: *Fond ohrožených dětí* [online]. [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: <http://www.fod.cz/nase-cinnost/zakon-o-utajenych-porodech>

Zapsaný spolek. In: Babybox [online]. Praha, © 2010 [cit. 2016-01-18]. Dostupné z: <http://www.babybox.cz/?p=sdruzeni>

54 zachráněných dětí. In: Šanca [online]. [cit. 2016-02-29]. Dostupné z: <http://www.sancaoz.sk/content/hniezdo-zachrany>

Kvalifikačné práce

ALEXANDEROVÁ, Marcela. *Babyboxy - jejich význam a využití v praxi*. České Budějovice, 2007. Bakalářská. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Vedoucí práce MUDr. Viktor Kačer.

COUFALOVÁ, Marie. *Náhradní rodičovská péče v ČR*. Brno, 2009. Bakalářská. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Mgr. Blanka Trojanová.

POSEJPALOVÁ, Zuzana. *Babybox jako fenomén současné společnosti*. Pardubice, 2012. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice. Vedoucí práce Mgr. Adriana Sychrová.

ŠTOPLOVÁ, Martina. *Babyboxy*. Olomouc, 2015. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Fakulta zdravotnických věd, Ústav porodní asistence

TUREČKOVÁ, Jarmila. *Zkušenosti s babyboxem, anonymní porody a utajené porody*. Zlín, 2010. Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Vedoucí práce Mgr. Jana Křemenová.

Reportáže

ČIHÁK, Ondřej, KALENSKÁ, Renata, 2015. Nenajdete v Česku pediatra, který by byl výrazně proti babyboxům, tvrdí Ludvík Hess. In: *Pro a proti* [rozhlasový pořad]. Moderuje Renata KALENSKÁ. ČRo Plus, 15.12.2015 9:35. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/plus/proaproti/_zprava/nenajdete-v-cesku-pediatra-ktery-by-byl-vyrazne-proti-babyboxum-tvrdi-ludvik-hess—1564597

KABÁTOVÁ, Veronika, KUBÁLKOVÁ, Pavla, 2012. Babyboxy v novém. In: *Události* [televizní pořad]. ČT. ČT1 16.4.2012 19:00. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1097181328-udalosti/212411000100416/obsah/199051-babyboxy-v-novem>

KOLOVRATOVÁ, Lada, 2015. Před 10 leti založen babybox. In: *Studio 6* [televizní pořad]. KRÁSNA, Jolka. ČT. ČT1 1.6.2015 5:59. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1096902795-studio-6/215411010100601/obsah/404211-pred-10-lety-zalozen-babybox>

Zákony

Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky. *Metodika MPSV pro případy dětí odložených do babyboxů*. MPSV [online]. 2006, [cit. 2016-01-25]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/2583/160306b.pdf>.

ČESKO. Zákon ze dne 3. února 2012 občanský zákoník. In: Sbíрка zákonů České republiky. 2014, část 2, s. 139 - 205. Dostupný z: http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/NOZ_interaktiv.pdf

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A Seznam babyboxů

Příloha B Hniezda záchrany

Příloha C Metodický pokyn MPSV

Příloha D Seznam otázek k polostrukturovanému rozhovoru

Příloha A

Seznam babyboxů

Číslo	Instituce	Datum otevření	Počet dětí
1	GynCentrum Hloubětín	1.6.2005	20
2	Nemocnice Milosrdných bratří Brno	3.11.2005	15
3	Fakultní nemocnice Olomouc	5.12.2006	6
4	Nemocnice Kadaň	1.6.2007	2
5	Krajská nemocnice T. Bati – Zlín	6.12.2007	2
6	Nemocnice Pelhřimov	21.12.2007	0
7	Orlickoústecká nemocnice	7.3.2008	2
8	Oblastní nemocnice Mladá Boleslav	1.5.2008	3
9	Nemocnice Sokolov	1.6.2008	1
10	Krajská nemocnice Liberec	27.6.2008	4
11	Pardubická krajská nemocnice	29.7.2008	4
12	Oblastní nemocnice Kladno	26.8.2008	7
13	Oblastní nemocnice Příbram	19.9.2008	3
14	Nemocnice ve Frýdku-Místku	7.11.2008	3
15	Městská nemocnice Ostrava	7.11.2008	7
16	Slezská nemocnice Opava	7.11.2008	3
17	Nemocnice Chomutov	19.11.2008	1
18	Oblastní nemocnice Kolín	5.12.2008	2
19	Nemocnice Jindřichův Hradec	23.12.2008	1
20	Šumperská nemocnice	19.1.2009	3
21	Oblastní nemocnice Náchod	6.2.2009	0
22	Nemocnice Strakonice	23.3.2009	1
23	Klatovská nemocnice	15.4.2009	0
24	Nemocnice Teplice	28.5.2009	2
25	Nemocnice Nymburk	2.6.2009	0
26	Kroměřížská nemocnice	29.7.2009	2
27	Nemocnice Rudolfa a Stefanie Benešov	18.8.2009	2
28	Nemocnice Jihlava	20.9.2009	2
29	Masarykova nemocnice Ústí nad Labem	25.10.2009	5
30	Nemocnice s poliklinikou Mělník	4.11.2009	2
31	Nemocnice Písek	11.1.2010	1
32	Nemocnice Přerov	10.2.2010	2
33	Úřad městské části Praha 2	6.3.2010	4
34	Nemocnice Třebíč	19.3.2010	0
35	Nemocnice Děčín	12.4.2010	1
36	Nemocnice Jablonec nad Nisou	1.6.2010	1
37	Úřad městské části Praha 6	29.7.2010	2
38	Nemocnice s poliklinikou Karviná-Ráj	25.8.2010	2

39	Městská nemocnice Litoměřice	19.9.2010	0
40	Nemocnice TGM Hodonín	28.10.2010	0
41	Nemocnice Most	5.12.2010	4
42	Nemocnice Slaný	3.2.2011	0
43	Poliklinika Denisovo nábřeží Plzeň	8.3.2011	4
44	Ambeat Health Care – Trutnov	1.6.2011	0
45	Almeda a. s., Městská nemocnice v Neratovicích	12.9.2011	0
46	Zdravotnická záchranná služba Královéhradeckého kraje – Hradec Králové	19.9.2011	2
47	Nemocnice Cheb	20.12.2011	1
48	Karlovarská krajská nemocnice	9.2.2012	1
49	Nemocnice Český Krumlov	8.3.2012	0
50	Zdravotnická záchranná služba Jihočeského kraje – České Budějovice	25.4.2012	0
51	Sdružené zdravotnické zařízení Krnov	30.7.2012	1
52	Nemocnice Havlíčkův Brod	13.11.2012	3
53	Nemocnice Nový Jičín	5.12.2012	0
54	G-centrum Tábor	4.2.2013	0
55	Nemocnice Vyškov	21.3.2013	2
56	Nemocnice Prostějov	23.4.2013	0
57	Uherskohradištská nemocnice	27.7.2013	0
58	Nemocnice s poliklinikou Česká Lípa	19.9.2013	0
59	Domažlická nemocnice	18.12.2013	0
60	Nemocnice Valašské Meziříčí	27.2.2014	0
61	Svitavská nemocnice	8.4.2014	0
62	Zdravotnická záchranná služba Středočeského kraje – Kutná Hora	29.7.2014	0
63	Nemocnice s poliklinikou Havířov	23.9.2014	0
64	Nemocnice Znojmo	19.3.2015	0
65	Oblastní nemocnice Jičín	1.6.2015	0
66	Panochova nemocnice Turnov	12.8.2015	0
67	Nemocnice Třinec	1.10.2015	0
68	Nemocnice Břeclav	18.12.2015	0

Zdroj: Statistiky babyboxů. *Babyboxy* [online]. [cit. 2016-01-30]. Dostupné z:
<http://www.babybox.cz/?p=statistiky>

Příloha B

Hniezda záchrany

DÁTUM	NEMOCNICA	MENO	NÁVRAT MATKY	DETSKÝ DOMOV	ADOPCIA
29. 2. 2016	Žilina	Mária			
18. 12. 2015	Košice	Slávka II.	nie		áno
16.10.2015	Nové Zámky	dievčatko	nie	áno, profesionálna rodina	nie
24. 4. 2015	Dunajská Streda	dievčatko	nie		áno
16.3. 2015	Kramáre	Anna	nie		áno
20.11. 2014	Košice	chlapček	nie		áno
18. 9. 2014	Nitra	chlapček	nie		áno
15.8. 2014	Čadca	chlapček	nie		v pestúnskej starostlivosti
9. 9. 2013	Trnava	Martinko	nie		áno
12.6. 2013	Trenčín	dievčatko	nie		áno
8.4. 2013	Petržalka	Albert	nie		áno
20.2. 2013	Žilina	Lívia	nie		áno
22.1.2013	Skalica	chlapček	nie		áno
4.1.2013	Ružomberok	chlapček	nie		áno
5.12.2012	Košice	chlapček	nie	áno	áno
27.9. 2012	Nitra	dievčatko	nie	dočasne	áno
2.8. 2012	Košice	chlapček	v štádiu riešenia	dočasne	nie
2.7. 2012	Kramáre	dievčatko	nie	dočasne	áno
28.4. 2012	Kramáre	Leo	nie		áno
17.4.2011	Kramáre	dievčatko	nie		áno
13.4.2011	Prešov	Terezka	nie	nie	áno
27.3.2011	Nitra	dievčatko	nie	áno	nie
21.1.2011	Trnava	chlapček	áno	nie	nie
18.12.2010	Čadca	Slávka	nie	nie	áno
28.8.2010	Dolný Kubín	Janko	nie	nie	áno
24.6.2010	Nové Zámky	chlapček	nie	nie	áno
28.2. 2010	Nitra	chlapček	nie	dočasne	áno
18.1. 2010	Nitra	dievčatko	nie	dočasne	áno
25.12.2009	Žilina	Adamko	nie	-	áno
15.12.2009	Nitra	dievčatko	nie	dočasne	áno
5.10. 2009	Žilina	Natálka	nie	-	v pestúnskej starostlivosti

DÁTUM	NEMOCNICA	MENO	NÁVRAT MATKY	DETSKÝ DOMOV	ADOPCIA
17.6.2009	Košice	chlapček	nie	dočasne	áno
26.1.2009	Košice	chlapček	nie	dočasne	áno
15.1.2009	Košice	dievčatko	nie	dočasne	áno
12.11.2008	Prešov	dvojčky	dočasne	áno	nie
24.9.2008	Petržalka	dievčatko	len dočasne	áno	áno
22.9.2008	Kramáre	chlapček	nie	nie, kvôli vážnemu zdravotnému stavu ostal v nemocnici	nie
19.8.2008	Kramáre	dieťa	nie	áno	nie
12.8.2007	Kramáre	Ľubko	nie	nie	áno
25.3.2007	Trnava	Aleš	nie	nie	áno
29.9.2006	Petržalka	chlapček	áno	nie	nie
28.9.2006	Prešov	Miško	nie	nie	áno
28.6.2006	Košice	chlapček	nie	dočasne	medzištátna
22.6.2006	Žilina	Paulínka	nie	nie	áno
13.6.2006	Košice	chlapček	nie	dočasne	áno
16.5.2006	Košice	Ľubko	nie	dočasne	áno
máj 2006	Košice	znova Eugenko	nie	dočasne	áno
13.4.2006	Košice	Eugenko	dočasne	dočasne	áno
13.12.2005	Trnava	Miško	nie	nie	áno
21.9.2005	Žilina	Matúško	nie	nie	áno
3.9.2005	Žilina	Tonko	áno	nie	nie
20.4.2005	Prešov	dievčatko	áno	nie	nie
16.4.2005	Prešov	Hviezdička	nie	nie	áno

Zdroj: 54 zachránených detí. In: Šanca [online]. [cit. 2016-02-29]. Dostupné z: <http://www.sancaoz.sk/sanca/54-zachranenych-deti>

Metodický pokyn MPSV

Praha 16. 3. 2006

MPSV vydalo metodiku pro případy dětí odložených do babyboxů

Ministerstvo práce a sociálních věcí připravilo v rámci své působnosti metodický pokyn pro orgány sociálně-právní ochrany (krajské a obecní úřady a obecní úřady obcí s rozšířenou působností), **kterým stanoví jejich postup v případě dětí odložených do babyboxů.** Dokument zašle v nejbližší době výše uvedeným orgánům sociálně-právní ochrany a také dalším subjektům, které zřídily a provozují babyboxy, nestátním subjektům poskytujícím okamžitou péči ohroženým dětem, Ministerstvu zdravotnictví a Ministerstvu spravedlnosti.

Babyboxy existují v České republice od loňského roku. Dne 1. 6. 2005 byl zprovozněn vůbec první babybox v ČR v Gyncentru v Praze a 9. 11. 2005 pak v brněnské nemocnici Milosrdných bratří. Vzhledem k tomu, že se jedná o zcela novou záležitost, MPSV také materiál, kterým nastoluje určitá pravidla v rámci své kompetence, v případě potřeby dále upraví. **Cílem metodického pokynu je především zajistit, aby se odložené děti co nejrychleji vrátily do vlastní rodiny nebo aby pro ně příslušné orgány našly v co nejkratší době rodinu náhradní.**

Pokud rodič odloží dítě do babyboxu, musí být miminko okamžitě převezeno do zdravotnického zařízení a to mu musí poskytnout odpovídající zdravotní péči. Zdravotnické zařízení je zároveň povinno o odloženém dítěti neprodleně informovat místně příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí.

Pokud není totožnost dítěte známá, bude případ spadat do kompetence místně příslušného obecního úřadu obce s rozšířenou působností a obecního úřadu, **v jehož obvodu je babybox,** do kterého bylo dítě odloženo.

Orgán sociálně-právní ochrany dětí zváží konkrétní situaci, zdravotní stav a věk dítěte a na základě zjištění podá podnět nebo návrh soudu na předběžné opatření, kterým se dítě svěruje **do péče fyzické osoby** (např. žadatele o osvojení nebo pěstounskou péči zařazeného do evidence žadatelů, příbuzné osoby, apod.) **nebo zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc či kojeneckého ústavu.** Soud také ustanoví dítěti poručníka. Zdravotnické zařízení, do kterého bylo dítě po umístění do babyboxu převezeno, provede všechna zdravotní vyšetření, která jsou nutná k založení do zdravotní dokumentace dítěte.

Pokud nic nebrání tomu, aby mohlo být dítě umístěno do náhradní rodinné péče, vyhledá příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí z evidence prověřených žadatelů o osvojení a pěstounskou péči vhodného žadatele a následně je zkontaktuje, provede s nimi pohovor a upozorní je na skutečnosti vyplývající ze zdravotnické a jiné dokumentace dítěte, na případnou absenci některých vyšetření, na možná rizika z toho plynoucí. Také je právně poučí o specifčnosti situace, kdy například rodiče dítěte dosud nevyjádřili souhlas s osvojením a ani soud zatím neurčil nezáměr o dítě, a o možnosti vrácení dítěte biologickým rodičům v případě, že by se o ně přihlásili.

Pokud je totožnost dítěte známá (např. byl přiložen rodný list dítěte, matka kontaktovala příslušné orgány sociálně-právní ochrany, zdravotnické zařízení či jiný subjekt a „identifikovala“ dítě), bude celou záležitost řešit příslušný obecní úřad obce s rozšířenou působností a obecní úřad **podle trvalého pobytu dítěte.**

Příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí vždy nejdříve zkontaktuje rodiče dítěte a nabídne jim spolupráci při řešení nepříznivé situace, ve které se rodina nachází. Zajistí rodičům dítěte veškerou možnou pomoc a podporu v případě, že se rozhodnou dítě si ponechat. V případě, že nebude možné zajistit návrat dítěte do jeho vlastní rodiny, zvolí příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí další postup vzhledem k možné perspektivě dítěte a jeho rodiny. Především se pokusí zajistit souhlas obou rodičů s osvojením. Pokud rodiče souhlasit nebudou a zároveň nebudou o dítě projevovat zájem po dobu stanovenou zákonem o rodině, podnikne orgán sociálně-právní ochrany dětí takové kroky, aby se dítě v co nejkratším čase ocitlo ve vhodné náhradní rodině.

Kateřina Beránková, tisková mluvčí MPSV

Seznam otázek k polostrukturovanému rozhovoru

1. věk, vzdělání rodičů, počet dětí
2. Z jakého důvodu jste se rozhodli adoptovat dítě?
 - a. Jaké byly Vaše podmínky při adopci?
 - b. Napadlo vám, že by Vámi adoptované dítě mohlo být z babyboxu?
 - c. Jaká byla Vaše reakce, když jste zjistili, že dítě je z babyboxu?
3. Jak probíhal soud?
 - a. Vyskytly se během procesu nějaké komplikace?
 - b. Vrátila se matka pro dítě? Pokusila se o kontakt nebo byla přítomna při procesu?
4. Co všechno jste se dozvěděli o dítěti před adopcí?
 - a. Bylo něco v rozporu s Vašimi podmínkami?
5. Jaké byly Vaše pocity při prvním kontaktu?
6. Jakým způsobem probíhala péči v nemocnici?
 - a. Strávili jste spolu s dítětem nějakou dobu v nemocnici?
 - b. Jaký byl přístup personálu k Vám a dítěti?
 - c. Věděli ostatní maminky na oddělení / na pokoji, že je Vaše dítě z babyboxu?
7. Plánujete říct dítěti, že bylo odloženo do babyboxu nebo jen že bylo adoptované?
8. Uvítali byste psychologickou pomoc?
 - a. Podporu od krajského úřadu nebo od státu při vyhledávání odborné pomoci, právníka?
9. Máte nějaké připomínky k adopčnímu procesu?
10. Co hodnotíte jako pozitivní v rámci adopčního procesu?
11. Jaký byl přístup rodiny a okolí na fakt, že máte adoptované dítě z babyboxu?
12. Jak jste se smířili s tím, že neznáte původ Vašeho dítěte?
 - a. Jak byste to vysvětlili dítěti?
13. Jste v kontaktu s jinými adoptivními rodiči / komunitou?